

קונטרס

אאלפך חכמה

בלבבי משכן אבנה

אוצר האותיות

ערך בבל

תורת שעשועים

לא מוגה כלל

קונטרס
אאלפך
חבמה

בלבני משכן אבנה

אוצר האותיות

ערך בבל

תורת שעשועים

לא מונה כלל

נשמח לקבל הערות והארות,
וכן תוספות קצרות על
הקונטרס, על מנת לתקן
ולהוסיף במהדורה הבאה
בע"ה.

כמו כן, המעוניין לסייע להגיה
את הקונטרס כל שבוע לפני
צאתו, יפנה למערכת.

**להאזנה לשיעור
בקול הלשון**

073-295-1245 ישראל
USA 605-313-6660

ומקישים: כוכבית [*]
סולמית [#] - <
[מספר שיעור] - <
סולמית [#]

© כל הזכויות שמורות

לקבלת העלון השבועי
ברוא"ל יש לשלוח בקשה
לכתובת:

bilvavi231@gmail.com

לקבלת העלון השבועי
בפקס

יש לשלוח בקשה לפקס
המערכת: 03-5480529

ללקיחת חלק בהוצאות
הגדולות של הדפסת הספרים
לזיכוי הרבים, ניתן לצור קשר
עם מערכת

'בילבי משכן אבנה'

טלפון: 052.763.8588

פקס: 03-5480529

ת.ד. 34192 ירושלים 100134

bilvavi231@gmail.com

תוכן העניינים

"בא אל התיבה"

ערך בבל

עבודה

ו בלביפדיה עבודת ה'

מחשבה

טז בלביפדיה מחשבה
לא סוגיות במחשבה

רל"א שערים

לח צירוף ב-ל

קבלה

למ בלביפדיה קבלה
מה מילון ערכים בקבלה

ארמית

מט מילון ערכים בארמית

ליקוטים

נג עבודה
נה מחשבה
נו קבלה
נז תורת בבל

רשימת שיעורים הקשורים לערך- סא

מדור עבודה

בלבביפדיה עבודת ה'
בבל

בלביפדיה עבודת ה' בבל

בבל מלשון כלול ובבל מלשון כלבול

בבל - ארץ בבל, שנקראת כן כמו שנאמר בקרא לגבי דור הפלגה (בראשית י"א, ט') "כי שם בבל ה' שפת כל הארץ".

וכידוע, יש את השורש של בבל מצד הקדושה ויש את השורש של בבל מצד הקלקול, מצד הקדושה זהו בבל מלשון של כלול שנאמר על 'תלמוד בבלי' שהוא כלול במקרא במשנה ובתלמוד ולכן מי שלומד תלמוד בבלי הוא יוצא בו את כל ג' החלקים שבתלמוד תורה - מקרא משנה ותלמוד כמו שאומר רבינו תם [תוס' קידושין דף ל'], והיינו שה'כלול' הוא הכח המצרף ומחבר את החלקים.

ומצד הקלקול זהו בבל מלשון כלבול שאמנם הוא כלול מהכל אבל זה באופן של תערובת, ועל זה נאמר שם בקרא "כי שם בבל ה' שפת כל הארץ ומשם הפיצה ה' על פני כל הארץ", כלומר - זוהי תערובת שהם מעורבים זה בזה אבל אופן התערובת הוא לא באופן שהדברים מסודרים ומתיישבים זה עם זה אלא מעורבים זה עם זה.

וכמו שאומרים חז"ל "במחשכים הושיבני כמתי עולם - זו תלמודה של בבל".

שני אופני הכלבול שבבבל

ובעומק, בבבל מונח שתי כוחות שהם המונחים ביסוד הכלבול שנמצא בבבל שע"ז נאמר בה "במחשכים הושיבני", ה'מיעוט תורה' שמתגלה בבבל יש בו אופן שהוא נובע מההעדר והחסרון שמתגלה בבבל ויש בו אופן שהוא נובע מהתערובת שבבבל

שהוא גופא יוצר מיעוט של תורה.

וכן מבואר בסוגיית הגמ' בסנהדרין בפרק חלק [דף ק"ט] 'אור מגדל משכח' שבמקום שבו בו את מגדל בבל יש כח של שכחה, ומבואר שם בעומק שני הפנים הללו בהגדרה של השכחה המתגלה בבבל, ומצד כך ישנם שני מקומות שיש בהם שכחה, האחד נקרא בבל והשני נקרא בורסיף, ומצד השם בבל מלשון כלבול זהו שכחה מכח כלבול, אבל מצד הפנים הנוספות שזהו המקום הנקרא בורסיף, הוא נקרא כן מלשון בור-שאפי, שכיון שבבל שוכנת על מים רבים - כמבואר בגמ' בתענית (י' א'), הרי שכשנעשה הקלקול בבבל נעשה בה 'בור-שאפי' ולכן המקום נקרא בורסיף, ו'שאפי' היינו שהמים מתרוקנים משם כמו שמפרש רש"י בסנהדרין שם. וריקון המים מכח האויר.

וזה א"כ עומק שני הפנים שמתגלה בבבל, מצד אחד השכחה שנמצאת בבבל היא מכח בורסיף - ה'בור שאפי' שהמים של התורה מתרוקנים ומשתכחים והריקון של הדברי תורה זה השכחה הנמצאת בבבל.

אבל בפנים הנוספות, העדר התורה שמתגלה בבבל הוא לא מכח הריקון של הדברי תורה אלא מכח התערובת והכלבול שלכן שמה בבל.

אלו הם שני האופנים שישנם בשכחת התורה, או שכחה שנובעת מכח מה שהדברי תורה מתרוקנים מהאדם, או שכחה שנובעת מחמת שהדברי תורה הם לא באופן של "מחודדין בפ"ך שאם ישאלך אדם אל תגמגמם ותאמר לו אלא אמור לו מיד" - אם הם מחודדים בפיו

הכפלה שמונח בדבר שבא לחזק ולהדגיש את הדבר, ולפי"ז עיקר השם בבל זהו הב' והב' השניה באה רק להכפלה, וב'-ל' כאשר מכפילים אותם בעשרה זה עולה יחד ש"כ שזה השורש של "עד שישוכו".

ויתר על כן, כמו שרש"י מביא בכמה וכמה מקומות וכן הוא בעוד הרבה ראשונים ואחרונים, שבבל בא"ת-ב"ש זהו ששך ולכן מצינו שבבל נקראת בדברי הימים ששך, וכמובן ששך הוא הנוטריקון של 'שישוכו זה בזה'.

וא"כ, מה שהחלות של בבל נושכים זה בזה היינו מכח המהות של בבל, - יש את 'לחמה של תורה' שע"ז נאמר בקרא "לכו לחמו בלחמי" שהתורה נקראת לחם, וכיון שהתורה של בבל היא באופן של 'מקל חובלין' ולא באופן של 'מקל נועם' כמו שאומרים חז"ל "מקל נועם - זו תלמודה של ארץ ישראל, מקל חובלין - זו תלמודה של בבל", לפי"ז ה'לחמה של תורה' שם הוא באופן של מלחמה, ולכן גם בפועל הלחמים של בבל הם באופן של "ישוכו זה בזה" כי זה המהות של צורת העסק בדברי תורה שמתגלה בבבל ולכן זה משתלשל ומתגלה בפועל ב"עד שישוכו" שבלחם.

שני האופנים שבנשיכה

ובעומק יותר, ישנם שני אופנים של נושכים זה בזה, יש אופן של נשיכה באופן של ש'-ח' ויש אופן של נשיכה באופן של ש'-כ', - "ישוכו זה בזה" כפשוטו באופן של ש'-כ' היינו שהם מתדבקים ומצטרפים כמו חלות המתחברות בתנור ע"י שהם נושכות זה בזה, אבל נשיכה באופן של ש'-ח' זהו משורש דרכו של הנחש שהוא נושך שזהו הנשיכה המבוארת בסוגיא בריש ב"ק - "הבהמה אינה מועדת לא ליגח ולא לישך וכו'" וע"ש כן הוא נקרא נחש

הוא זוכר את הדברי תורה, אבל כשהם אינם מחודדים בפיו אלא הם מעורבבים, מכח כך נעשה מציאות של שכחת התורה.

אלו הם שני הפנים העמוקות המתגלות בבבל.

התערובת של 'נושכים זה בזה' - המתגלה בבבל

ונתבונן להבין ביתר עומק מהו הכח דקלקול שחל בבבל - הרי כמו שנתבאר, היא נקראת בבל מלשון בלכול מכח התערובת דקלקול שיש בה, והרי כאשר יש תערובת של קלקול זה באופן שכל אחד נכנס לגבולו ולמקומו של השני, - יש את הצירוף של הקדושה שזהו ה'זכר ונקיבה בראם' שהם נכנסים אחד בשני באופן של צירוף וחיבור, אבל כשב' דברים נכנסים אחד בשני באופן שאיננו מסודר, זהו תערובת של קלקול.

והיכן מתגלה כח זה בבבל? - הרי בדיני חלה מצינו שכשיש שיעור של חמשת רבעים קמח שמחוייבים בחלה, אם הוא עשה מהם עיסות נפרדות זו מזו, האופן שהם יכולים להצטרף הוא או ע"י "סל מצרפם" או ע"י "שישוכו זה בזה" ששני העיסות נושכים אחד בשני והגמ' מביאה דוגמא מהחלות של בבל שדרכם היה לישוך זה בזה, וזהו האופן של צירוף לענין חיוב חלה.

וזה ברור לכל בר-דעת - זה לא במקרה שכך היו עשויות החלות של בבל אלא שמאותו יסוד של בבל שהאופן שמצטרפים שם שני הדברים הוא איננו באופן מסודר אלא באופן מבולבל, לכן גם החלות של בבל היו באופן שהם נושכים אחד בשני.

ובדרך רמז - הרי כמו שהזכירו המדקדקים, כל פעם שישנה הכפלה של אות בתיבה בלשון הקודש האות הנוספת מורה על כח של

* ויש נידון בגמ' אם אוירו של סל מצרף או רק הסל עצמו.

שכחת התורה שחל במציאותה של בבל, מונח במילה שכח עצמה.

העומק של 'אין סמיכה בבבל'

ובעומק, כח התורה שיש בידינו הוא מהשורש של "משה קיבל תורה מסיני ומסרה ליהושע", מכח 'שאל אביך ויגדך זקניך ויאמרו לך', זוהי התורה שהאב מחוייב ללמד את בנו, תורה שנמשכת מדור לדור, כלומר זה הש'כ' דתיקון של ההמשכה שהתורה נמשכת מדור לדור.

והרי הגמ' בשבת אומרת שלח מ"ד, אסור לאכול ממה שגדל באדמה של בבל, והאוכל מעפרה של בבל כאילו אוכל מעצמותיהם של אבותיו, וטעם הדבר משום שבמבול כל מתי המבול ננערו לשם - לבבל [שלכן היא נקרא ארץ שנער כמו שאומרים חז"ל]²

ועומק הדבר שהאוכל מעפרה של בבל כאילו אוכל מעצמותיהם של אבותיו משום שאין בבבל המשכה מהאבות, שכיון שצורת התורה ביסודה היא באופן של מסירה לכן בבבל שאין את מסירת התורה, אין המשכה של האבות, ונהפך משך לנשך.

וגילוי הדבר באופן היותר גמור הוא במה שבכללות הרי שבביל להיות דיין לדון דינים זה מצריך כח של סמיכה ועל ככל נאמר 'אין סמיכה בבבל'³ שזה מה שגורם שלא דנים דיני קנסות בבבל.

כלומר - בבל היא איננה ההמשכה של ארץ ישראל, אין בה את ההמשך אלא התורה מתגלה באופן של הפסק, היסוד של סמיכה הוא משורש משה שסמך ידו על יהושע

מלשון נושך כי דרכו לישוך, כלומר - דבר שנושך ואיננו מתחבר ע"י הנשיכה זהו שורש הש'ח', אבל דבר שנושך ומתחבר זה הש'כ' בבחינת "עד שישוכו".

ולפי"ז, נתבונן להבין בעומק - זה עומק שתי בחינות שכחת התורה המתגלה בבבל כמו שהובא מדברי הגמ' בסנהדרין דף ק"ט וכמו שחודד שני הפנים של שכחת התורה בבבל - פנים של שכחת התורה מכח ריקון שעל אף שהיא שוכנת על מים רבים אבל מתגלה שם "שאפו מיא" שהמים מתרוקנים ונגמרים כמו שפירש"י, זה אופן אחד של שכחת התורה.

והאופן השני של שכחת התורה שמתגלה בבבל זהו מחמת שהתלמוד שלומדים הוא איננו מסודר בבחינת "אם ראית תלמיד שתלמודו אינו עולה בידו זהו מחמת רבו שאין מאיר לו פנים" וזהו ה"במחשכים הושיבני כמתי עולם" שמתגלה בבבל דהיינו שחסר את ההארה של ה'רבו מאיר לו פנים' כי הוא לא רואה את הפנים של רבו.⁴

ושתי ההגדרות של שכחת התורה שבבבל רמוזות במילה שכח שמונח בה' ש'כ' וש'ח' והרי שבשכח גופא מונח מהלך פני הדברים שהסברנו שיש נשיכה שהיא בבחינת ש'כ' ויש נשיכה שהיא בבחינת ש'ח', עומק שני הפנים שבשכחת התורה.

מדין הש'כ' שבשכח זוהי שכחה מכח שההצטרפות שלו לדבר היא באופן של "עד שישוכו" כחלות הנושכות זו בזו, תערוכת דקלוקל.

ומדין הש'ח' שבשכח זהו ההעדר, הריקון שמתגלה כשהאדם שוכח דבר ואיננו זוכר אותו כלל. והרי שעומק

² כמו שמבואר בגמ' (עירובין י"ג ב') "אמר רבי האי דמחדדנא מחבראי דחזיתיה לר"מ מאחוריה ואילו חזיתיה מקמיה הוה מחדדנא טפי דכתיב והיו עיניך רואות את מורידך".

³ ובלשון נוסף מבואר שם בגמ' שהאוכל מעפרה של בבל כאילו אוכל שקצים ורמשים.

⁴ ויש שם רק אופן של שליחותיהו דקמאי עבדינן. במקום משך - שלח.

זה בזה' מצד שורש הקלקול.

'סמך מלך בבל על ירושלים'

וזה העומק של מה שמתגלה בבבל "סמך מלך בבל על ירושלים" שזה היה שורש החורבן שיצא לפועל לאחר מכן כשהובקעה העיר והיה מציאות של חורבן הבית בפועל, וזה ברור לכל בר-דעת - מה שתחילת החורבן הוא באופן של 'סמך מלך בבל על ירושלים' היינו משום שהוא מגיע מהמקום שיש בו קלקול הסמיכה שהרי 'אין סמוכין בבבל' ומכאן כן הוא סומך על ירושלים כי הוא בא להתנגד לכח הסמיכה שבירושלים, ולכן הוא מגיע סמוך לירושלים בשביל ה"סמך מלך בבל על ירושלים".

ומצד כך נאמר בקרא במגילת אסתר "איש יהודי היה בשושן הבירה ושמו מרדכי בן יאיר בן שמעי בן קיש איש ימיני אשר הגלה מירושלים עם הגולה אשר הגלתה וגו' אשר הגלה נבוכדנצר מלך בבל", כלומר - מרדכי שהיה סמוך הוגלה עם אותה גולה שנאמר בה "סמך מלך בבל על ירושלים" ובידידתו מירושלים לבבל לגלות, בא מרדכי לתקן את הכח של סמוכים דקלקול, של ה'ישוכו זה בזה' שנפל מצד מהלכי הקלקול של בבל כמו שנתבאר שזה מה שמתגלה בלחמים של בבל שהם נושכים זה בזה.

ומהלכי התיקון הוא ע"י מה שיש ב'ימים פורים בי"ד לפרזים ובט"ו למוקפים חומה שמתגלה בעיקר בירושלים עיר הקודש, וכמו שברור - זה השורש של "כל הסמוך לכרך נידון ככרך" שזה בכדי לתקן את הפגם של "סמך מלך בבל ירושלים", כלומר - היפך מציאות הקלקול של "סמך מלך בבל על ירושלים" שחל סמיכה דקלקול משורש מה שאין סמוכים בבבל, מתגלה להיפך בימי הפורים הבחינה של "ליהודים היתה אורה" היפך ה"במחשכים הושיבני כמתי עולם" של

וכך הסמיכה עברה מדור לדור, אבל בבבל אין סמוכים, כלומר שבבבל אין המשכה של התורה.

וחידוד הדברים - סמוכים נקראים סמוכים משתי לשונות, כפשוטו זה מלשון שהרב סומך ידו על התלמיד כמו שמבואר בלישנא דקרא, אבל בעומק סמוכים נקראים סמוכים גם מלשון "סמוכים לעד לעולם" שמזה ילפינן שדורשים סמוכים בתורה בשני פסוקים שכתובים אחד ליד השני כמבואר בגמ' יבמות (דף ד'), "ואפי' למ"ד שלא דרשינן סמוכים, מבואר בגמ' שבמשנה תורה הוא מודה שדורשים סמוכים. כלומר - הגדרת כל סמיכה, שכאשר הרב סומך את התלמיד, התלמיד נהיה סמוך לרב והם נמצאים אחד ליד השני, והיינו שכאשר דורשים סמוכים בתורה הרי שהפרשיות הופכים להיות בבחינת נושכים זה בזה דתיקון, ובעומק כלומר - כל דבר שסמוך לזולתו וע"י כן האחד לומד מן השני זה אופן מסויים מעין "ישוכו זה בזה" שבחלה, כי כל אחד נוטל מן השני וזה האופן שהם מחוברים אחד לשני.

וכדוגמא לדבר מה שאומרים חז"ל לגבי יום ולילה שבעצם היום אינו אלא י"ב שעות וכן הלילה אינו אלא י"ב שעות אלא שבימות החמה מה שהיום ארוך היינו שהחמה לווה מהלבנה את השעות הנוספות שיש לה שהן נחסרות מהלבנה, וכן בימות החורף, הלבנה היא זו שלווה שעות מהחמה וע"י כן הלילה מתארך, כלומר - היום והלילה הם סמוכים אחד לשני ומכאן כן הם נוטלים אחד מהשני - "גולל אור מפני חושך וחושך מפני אור", - אלו הם אופנים של "ישוכו זה בזה" מצד התיקון, אבל לעומת כן, מה שבבל אין מציאות של סמיכה היינו בעומק משום שחסר את ההמשכה והרי שמתגלה שם שבמקום שתהא המשכה, הדברים הם באופן של 'נושכין

בבל, סמוכים דתיקון.

ומצד כך הדין הוא "קראה למפרע לא יצא" כיון שהדברים צריכים להיות באופן שהם מסודרים.

אבל יתר על כן, כל שורש מצוות ימי הפורים שנאמר בהם "וימי הפורים האלה לא יעבור מתוך היהודים וזכרם לא יסוף מזרעם" מתגלה השורש של הזכירה שהיא היפך השכחה שזה השורש של "זכור את אשר עשה לך עמלק וגו' לא תשכח".

והרי שהיפך השכחה של "אזכור מגדל משכח" שבבבל שמכח כך ישנם 'את שני המהלכים של מציאות השכחה כמו שנתבאר, מתגלה בימי הפורים שהם באים לתקן את העומק של שני הקלקולים האלה.

שתי ההבחנות בעמלק שמקבילים לב' ההבחנות שבבבל

ונחدد - הרי היה בבבל מהלך אחד של שכחת התורה של בורסיף מלשון בור-שאפי שמתרוקנים המים כמו שמסביר שם רש"י, ומהלך שני של שכחה של בבל מלשון בבלול שנעשה תערוכות כזו שהיא היפך ה"מחודדים בפ"ך".

ובהקבלה לשתי ההבחנות של שכחה שבבבל, כשזה מתגלה בשורש הקלקול של כח דעמלק שעליו נאמר "זכור אל תשכח" שיש מצות זכירה, ישנם שתי הבחנות הללו גם בכחו של עמלק, בעמלק מתגלה ה'אשר קרך בדרך' כמו שנתבאר כבר בהרבה מקומות שהקריירות של עמלק זהו קר שבהיפוך אותיות הוא רק בבחינת 'אכין ורקין מיעוטים הם', ומצד כך, עיקר שכחת התורה שמתגלה בכח דעמלק זה שהוא משכח מכח ה'אכין ורקין', מכח הרק-קר שבו, זה ההבחנה של עמלק מדין ה'אשר קרך' של עמלק כשלעצמו.

אבל יש את ההבחנה של עמלק שהוא אחד מחמשה מיני ערב-רב שסימנם נגע-רע כמו שאומרים רבותינו שהוא ר"ת נפילים גבורים ענקים רפאים עמלקים, וזהו שכחת התורה מכח התערוכות שבבעמלק שמתגלה במה שהוא אחד מחמשה מיני ערב-רב.

והרי שבעמלק יש שני דינים, מדין עמלק לעצמו, הוא מגלה התמעטות וריקון וע"ש כן מתגלה בו הקר-רק, הצמצום, וזה מקביל לשכחה של "שפי מיא" שבבבל שמתרוקנים המים. אבל הדין השני שבעמלק זה כח הערב-רב שבו שהתערוכות זה כל יסוד הערב-רב, שמקביל לבלבול שבבבל, והרי שמעין אותה הבחנה שמונח בבבל שהיא שורש כל הגלויות שני הבחנות של שכחת התורה התערוכות של בבלול שבבבל ובחינת בורסיף מלשון 'בור-שאפי' שמתרוקנים המים, - שני החלקים הללו של שכחת התורה מושרש בעומק בעמלק כמו שנתבאר, אופן של שכחה של קר-רק מלשון ריקון ואופן נוסף של שכחה כאחד מחמישה מיני ערב-רב, ואין לך תערוכות של בבלול יותר גדולה ממציאות הערב-רב שמתגלה בעמלק.

שני מהלכי גילוי ההסתרה שמתגלים במגילת אסתר

וכאשר מתגלה מהלכי התיקון באור של ימי הפורים, מחד מתגלה שהיפך ממציאות הריקון, נעשה תוספת לתורה שזה מה שאסתר בקשה 'כתבונני לדורות', כמו שאומרת הגמ' שהחכמים לא כתבו אותה עד שמצאו לה "סמך" מן המקרא, וכשכתבו את מגילת אסתר, ע"כ נעשה אופן של תוספת של דברי תורה - ודייקא בצורה של כתב, והיינו משום שכל יסודה של מגילת אסתר זה במה שהיא באה כתוספת על תורה שבכתב.

התורה שבעל פה היא באופן של בלי שיעור, מים שאין להם סוף, אבל אסתר שהיא

וכח 'התרי משיחין' הם כנגד שני הקלקולים הללו שנתבאר.

משיח בן יוסף, הוא כנגד השכחה של הריקון בבחינת רק" שזה גם הבחינה של קרי דקלקול שהתגלה ב"ויפוזו מבין זרועי ידיו" דיוסף, והתיקון הוא במה שנעשה מכח יוסף מציאות של תוספת שהיא היפך הדבר.

ובעומק, דייקא בכח התוספת שמונח בכח ההולדה מונח דבר והיפוכו, מצד הקלקול זה הופך להיות קרי ומצד התיקון זה הופך להיות כח הולדה באופן של פרו ורבו שזה הבחינה של ההוספה שבכח ההולדה.

אלא שתמיד כח ההולדה שהוא 'ברית המעור' מקביל לברית הלשון שבכח הפה, אבל כאן מתגלה שההוספה היא לא בפה בבחינת 'תורה שבעל פה' אלא בכח, ובעומק - הקלקול היה "ויפוזו מבין זרועי ידיו" שאלו הם העשרה טיפים שיצאו כמו שדורשת הגמ' על יוסף, אבל כאשר התגלה התיקון מתגלה טיפות שמונח בהם אופן של תוספת של דברי תורה שעל ידי כתיבה שנעשית בידים, - זה הכח הנורא שמונח ב'כתבוני לדורות', כח התוספת של הדברי תורה דכתיבה עצמה.

לעומת כך משיח בן דוד בא משורש של הול דה שהיה במקום של הסתרה כמו שמבואר בקרא על תמר שהיא ישבה בפתח עינים והיא כסתה את עצמה, ומשם היה כל שורש הלידה של משיח בן דוד כידוע כמו שדורשים חז"ל על "צדקה ממני" שיצאה בת קול ואמרה "ממני יצאו כבושים" שלידתו של משיח בן דוד היא ממקום נעלם, מכבשונו של עולם שהכל היה באופן של הסתרה, וכמו"כ במעשה דבנות לוט שאמרו נשקה את אבינו יין שמכח כך היא קוראת לבנה מואב שמשם השורש של רות המואביה שהיא אמה של

סוף כל הניסים, היא 'ניתנה להיכתב' כלשון הגמ' ביומא הידוע, והיינו שכל יסודה של אסתר הוא מדין תוספת לתורה שבכתב וזה החידוש הגדול שמתגלה במגילת אסתר שהיא נחשבת כחלק מן הכתובים כפי מה שהיא ביקשה 'כתבוני לדורות' וגידרה הוא - תוספת של כתיבה. ומכח כך היא ממוצעת בין תורה שבכתב לתורה שבע"פ.

וכנגד האופן הנוסף של כח הקלקול של שכחת התורה מצד הבלבול שזהו ה'מחשכים הושיבני כמתי עולם - זו תלמודה של בבל', במהלכי התיקון של אור ימי הפורים מתגלה "ליהודים היתה אורה - זו תורה" שמתגלה הבהירות של הדברי תורה שהם היפך הבלבול של בבל של דברי תורה בבחינת 'מעורבים בפוך', והבהירות הזו של הדברי תורה זה האור שמתגלה במדרגת מגילת אסתר.

וכידוע מגילת אסתר זה הגילוי של מקום ההסתרה, ולעניינא דידן זהו הגילוי של שתי הבחנות ההסתרה שהוזכרו, הסתרה של העלם ושכחה והסתרה של עירוב ובלבול וכאשר נעשה ה'מגילת אסתר', הגילוי של ההסתרה, מונח בזה שני מהלכי גילוי של ההסתרה, גילוי מכח תוספת של דברי תורה שזהו ה'כתבוני לדורות' וגילוי בהירות האור שמתגלה בדברי תורה שחל מכח האור של ימי הפורים.

אור ה'תרי משיחין' שמונח בכחו של מרדכי

ובעומק, כידוע מונח כאן בכחו של מרדכי שני שורשים, שורש של יהודה ושורש של יוסף, ה'איש יהודי' שבמרדכי - לחד מ"ד - זה השורש דיהודה של מרדכי, וה'איש ימיני', זה שורש דבנימין ששייך ליוסף והם השורשים של התרי משיחין, משיח בן דוד ומשיח בן יוסף.

^ה ובמקביל לכך זה הבחינה של רוק.

מלכות, זה היה באופן של "ולא ידע בשכבה ובקומה", באופן של הסתרה.

וכמו שנתבאר כבר בכמה מקומות, כמו שב קלקול היה בלוט אב הבא על בתו, כך מתגלה בתיקון אצל אסתר שמחד "ובמות אביה ואמה לקחה מרדכי לו לבת" אבל כמו שדורשים חז"ל "אל תיקרי לבת אלא לבית", והרי שמצד אחד היא היתה חשובה כבתו, אבל מצד שני היא היתה חשובה כפיתו. והיפך חושך מתוך תערובת דקלקול, נעשה הסתרה שיוצא ממנה "אור" של משיח בן דוד. והיפך בלבול של ע' לשון, מרדכי ידע ע' לשונות.

זה שורש ההצלה שהיה בימי מרדכי ואסתר בשושן הברירה, ובאור של ימי הפורים מתגלה מכח משיח בן יוסף שהוא מכניע את ה"שפי מיא" שזה הקלקול של הטיפת קרי, ולכן דייקא, ראש חודש אדר וימי הפורים מגיעים אחרי ימי השובבי"ם כי האור של ימי הפורים מגיע לתקן את ההתמעטות, שיתגלה דייקא מדרגת הגם באור של 'וגם חרבונא זכור לטוב' שמאיר, והרי שהרק מתהפך לגם.

ומכח האור של משיח בן דוד מאיר ההיפך ממציאות ההסתרה של "במחשכים הושיבני כמתי עולם" של בבל ששם הדברים מעורבבים ומבולבלים מכח ה"כי שם בלל ה' שפת כל הארץ" שנעשה תערובת בשפה, ובמגילת אסתר נעשה כל הנס ע"י מרדכי שהיה "יושב בשער המלך" שמכח שהוא היה מיושבי לשכת הגזית הוא היה יודע בשבעים לשון.

השורש של ידיעת שבעים לשון אצל מרדכי

וכפשוטו, מה שבגתן ותרש סיפרו בלשון טרסי כמה שהם בקשו לשלוח יד במלך, זה מחמת שהם סברו שמרדכי לא מכיר את

לשונם. ולפיכך הוא אינו מבין את דבריהם, אבל בעומק - הרי השורש שכל אחד מדבר בלשון אחרת זהו ה"כי שם בלל ה' שפת כל הארץ ומשם הפיצם ה' על פני כל הארץ", אבל מרדכי שהיה מיושבי לשכת הגזית, עומק הדבר שהסנהדרין יודעים בשבעים לשון זהו משום שהם עוד לפני הקלקול של "בלל ה' שפת כל הארץ" ומכח כך הם יודעים בשבעים לשון.

וזהו אור הבהירות שהיה אצל מרדכי, ולעומת חוסר הבהירות שנעשית מכח מה שהלשונות מחולקים זה מזה שע"י כן "לא יבינו איש את שפת רעהו" שזה עומק התערובת שב"בלול" שהדברים מעורבבים ומבולבלים ואין בהירות. אצל מרדכי שהיה מיושבי לשכת הגזית, הוא 'איש יהודי' שבא מיהודה, ומה שהוא יודע בשבעים לשון היינו שהוא למעלה מהנפילה שבבבל של ה"בלל ה' שפת כל הארץ" ומכח כך הוא היה יודע בשבעים לשון, וזה דייקא מכח יהודה.

אבל יוסף הרי לא ידע בשבעים לשון עד שבא גבריאל ולמדו כמו שאומרים חז"ל, כשיוסף עלה לגדולה, אבל ידיעתו לא היתה מחמת עצמו אלא מכח חיצוני שלימדו. אבל מרדכי שהיה מיושבי לשכת הגזית, מה שהוא ידע בשבעים לשון זה מכח יהודה ובזה הוא מאיר את אור הבהירות של השבעים לשון, - וזה מדרגת 'איש יהודי' שבמרדכי.

והרי כמו שאומרים חז"ל על מרדכי "שכל הכו פר בע"ז נקרא יהודי" כלומר - ה'עבודה-זרה' נכתבת בראשי תיבות - ע"ז בבחינת השבעים והשבע (משבע נעשה שביעים, כנודע), והיינו משום שמשורש עבודה זרה נעשו השבעים לשון שהרי זה היה שורש החטא של דור הפלגה שאמרו "נעשה לנו מגדל וראשו מגיע השמימה" שזה שורש של ע"ז שהרי הם רצו לעשות כביכול מלחמה

ושם היה בעומק המפלה של ה"לית ידיע לישנא בישא כהמן".

ומונח א"כ בעומק, במה שנאמר במגילת אסתר "והימים האלה נזכרים ונעשים" הן בזכירת הפה והלב והן בעשיה שע"י כתב, כמו שדורשים חז"ל לגבי זכירת מחיית עמלק "זכור - בפה, אל תשכח - בלב", ובספר כמו שנאמר בקרא "כתוב זאת זכרון בספר" והרי שתוקף הנס שחל זהו ע"י כח הכתב וכח הפה, וזהו גילוי מגלת אסתר, שמחברת תורה שבכתב עם תורה שבע"פ.

והרי קליפת בבל שהחריבה את בית המקדש לא נתקנה מעיקרא, שהרי אחשורוש אומר לאסתר "עד חצי המלכות" וכמו שדורשים חז"ל "עד חצי המלכות - ולא דבר החוצץ את המלכות ומאי ניהו בנין בית המקדש".

אבל מכח הארת ימי הפורים חזרו ובנו לאחר מכן את בית המקדש השני, והרי שע"י כן נעשה ההכרעה לקליפת בבל.

ושם התגלה "כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים", שמאיר האור של תורה שבכתב והאור של תורה שבעל פה, ואילו הם ב' האורות שהם שתי ההכחות של שכחת התורה, השכחה של ה'רק' והשכחה של הבלבול כמו שנתבאר, - "ליהודים היתה אורה זו תורה", אור התורה שמתגלה בימי הפורים מכניע את שתי הכוחות האלה.

והם הם שתי הכוחות, כח האור של משיח בן יוסף וכח האור של משיח בן דוד - וזה השורש של "לא יעברו מתוך היהודים" מכח האורות של המשיחין דלעתיד שמאירים המבטלים כח הקליפה שנתבאר, ומכח האור דלעתיד שמאיר יתקיים ע"י כן "מחה אמה את זכר עמלק" ואז יהיה גילוי שלם של "ה' אחד".

כלפי מעלה, ומכח הע"ז שב'עבודה זרה' נעשו השבעים לשון שזה גילוי כח הזרות שבעבודה זרה.

אבל כאשר מתגלה כח התיקון בהארת מרדכי, חל בו האופן שהוא יודע בשבעים לשון.

אור תורה שבכתב ואור תורה שבע"פ

וזה א"כ עומק הכח המתגלה במגילת אסתר וזהו האור של ימי הפורים שמתקנים את ה'אכין ורקין' והופכים אותם ל'גם' וכמו שנתבאר שזהו ה'וגם' חרבונא זכור לטוב, ומצד כך, כל סדר הדבר שהיה מ'בלילה' הוא נדדה שנת המלך" שהמלך אחשורוש מבקש "להביא לפניו את ספר הזכרונות" כלומר - מכח שזה שייך למדרגת הכתב של ה'כתבוני לדורות' לכן נשתלשל שהנס היה מכח ספר הזכרונות, ומשם נשתלשל כל סדר הנס עד מה שאומר חרבונא "גם הנה העץ אשר הכין המן למרדכי וגו' ויאמר המלך תלוהו עליו" - כל סדר הדבר מגיע מהשורש של "להביא את ספר הזכרונות" והסיפא של כל השתלשלות הדברים הוא ב'כתבוני לדורות'.

בהמן התגלה כח הדיבור דקלקול כמו שאומרת הגמ' "לית ידיע לישנא בישא כהמן" - זה כח ההסתרה שמונח בדיבור ה'לישנא בישא' של המן, אבל כאשר מתגלה ההיפך של זה, זהו ה'ושננתם' - שיהיו דברי תורה מחודדים בפ"ך שאם ישאלך אדם אל תגמגם אלא תאמר לו מיד", והרי כמו שאומרים חז"ל "ושננתם לבניך - אלו התלמידים" שהתלמידים נקראים בנים, וכמו שאומרת הגמ' שכשבא המן עם הלבוש והסוס למרדכי הוא פוגש את מרדכי יחד עם התלמידים ואז הוא שואל אותם "במאי עסקיתו".

כלומר - שהנס התגלה מתוך מהלך של "ושננתם לבניך" - שיהיו ד"ת מחודדים בפ"ך

מדור מחשבה

בלביפדיה מחשבה
בבל

סוגיות במחשבה
בבל

בלביפדיה מחשבה

בבל

מקור השם 'בבל'

נבוכדנצר, שהוא בנה צלם, והצלם הזה נקרא בל, ועל שם כן המקום נקרא בבל. אמנם יתכן שסדר הדברים הוא הפוך, כלומר, כיון שהמקום נקרא בבל, לכך העבודה זרה נקראה ג"כ בל.

מצד התיקון אומרת הגמ' ש'בבל' הוא מלשון בלול, הוא בלול כדברי חז"ל "לעולם ישליש אדם חייו, שליש במקרא, שליש במשנה ושליש בתלמוד", ואומרת הגמ' שתלמודה של בבל בלול משלשת החלקים, מקרא, משנה ותלמוד, ולכן פוסק ר"ת שסגי לעסוק בתלמודה של בבל שהוא עצמו בלול משלשתם. מ"מ מבואר בדברי הגמ' שבבל זה מלשון בלול-מעורב, מעורב במקרא, במשנה ובתלמוד. א"כ השורש של בבל דתיקון הוא בתורה, בתלמוד שבלול משלושת חלקי התורה, ואילו מצד דקלוקל מתגלה "שם בלל ה' את שפתם", זה כנגד זה, שם נתגלתה תורה שבעל פה, וכנגד זה בצד הקלוקל "שם בלל ה' שפתם", בקדושה זה בלול מדיבורי קדושה מקרא, משנה ותלמוד, בקלוקל זה הופך להיות בלבול, שם בלל ה' את שפתם.

הקב"ה שינה את שפתם משפה אחת לשבעים שפות, שורש הבלילה לא מתחיל בע' לשונות, הבלילה מתחילה בלשון הקודש. הרי אם יש לשון אחת ועכשיו יש שבעים לשון זה לא בלילה אלא התפרטות, אולי לאחר מכן נעשה מציאות של תערובת בין הלשונות, אבל מעיקרא הם היו "הן עם אחד ושפה אחת" אומר רש"י "שפה אחת, לשון הקודש", היה לשון

'בבל'. לכאורה בלשון הקודש אין שורש של ב' ב', אמנם בצירוף מילה נאמר בבבת עינו, אבל זה הרחבה של המילה בת, זה לא הכפלה של הב' בעצם. מכל מקום המילה 'בבל' היא שם מקום, מקום הנקרא בבל.

פעמיים בתורה הוזכר אותו מקום, בפרשת נח נאמר (בראשית י ח-י) "וכוש ילד את נמרוד הוא החל להיות גבור בארץ: הוא היה גבור ציד לפני ה' על כן יאמר כנמרוד גבור ציד לפני ה' ותהי ראשית ממלכתו של נמרוד בבל ארך וכו'", כאן מבואר שראשית הממלכה של נמרוד היתה בבבל. להלן בדור הפלגה נאמר (בראשית יא א) "ויהי כל הארץ שפה אחת ודברים אחדים", "וירד ה' לראות את העיר וכו'" (שם ה), ובהמשך נאמר (שם ז-ט) "הבה נרדה ונבלה שם שפתם אשר לא ישמעו איש שפת רעהו ויפץ ה' אותם משם על פני כל הארץ ויחדלו לבנות העיר, על כן קרא שמה בבל כי שם בלל ה' שפת כל הארץ, ומשם הפיצם ה' על פני כל הארץ". זהו מקרא מלא שמעיד מה פירוש המילה בבל, "כי שם בלל ה' את שפתם".

ברבותינו מצאנו עוד ביאורים מהו מקור השם בבל, הגמ' אומרת במסכת סנהדרין שהייתה בבבל עבודה זרה הנקראת 'בל', כלומר המילה בבל היא בעצם הכפלה אות ב' של 'בל', שורש של המילה היא בב' אחת, 'בל', אלא שהכפלה שלו הופכת להיות בבל. השורש של אותה עבודה זרה היה בימי נמרוד, ויש מרבתינו שאומרים שהיא נעשתה על ידי

אותו לכבשן האש, והקב"ה הציל, ולכאורה זה מחשבה ומעשה, ומדוע זה שייך לאמירה, בעומק זה נקרא 'אמר פול' דייקא כי הוא בא לעקור את כוח אברהם, אברם אינו מוליד אברהם מוליד, התווסף לו האות ה' שהיא ה' מוצאות הפה, ומה' מוצאות הפה משם נעשה שורש הלידה בכוחו של אברהם אבינו. ולכך דייקא אמר פול, רצונו להפיל את כח האמירה-דיבור של אברהם.

הרואה את בבל מברך חמש ברכות

לפי"ז נבין בצורה נפלאה מאוד, בבל זה השורש של מלכות דקלקול, זה הגלות הראשונה מתוך ארבעת הגלויות, מלבד הגלות השורשית שהיא גלות מצרים שהיא השורש של הגלויות, במהלך הארבע גלויות גלות בבל היא בבחינת ראש, רישא דדהבא, היא שורש תחילת הגלויות. בנבואות ישעיה, יחזקאל וירמיה נתבאר הרבה על גלות בבל, בנבואות ירמיה נתבאר גם הרבה על מפלתה של בבל, "בת בבל השדודה" (תהילים קלז ח), "לשום את ארץ בבל לשמה" (ירמיה נא כט), וכן על זה הדרך.

הגמ' אומרת במסכת ברכות, דרש רב המנונא הרואה בבל הרשעה צריך לברך חמש ברכות (לכאורה אלו לא ברכות מתקנת אנשי כנסת הגדולה, זה ברכות מדינא דגמ'), הרואה בבל הרשעה צריך לברך דייקא חמש ברכות, אנחנו עוסקים הרי בסוגיא שיש ה' מוצאות הפה, "שם בבל ה' שפתם" את ה' מוצאות הפה, ונמרוד מתנגד לאברהם כי הוא צריך להיעתק מאברם לאברהם. כנגד זה מברכים חמש ברכות על חורבן בבל. אלו חמש ברכות הוא מברך? על כל חלק וחלק שהוא רואה הוא מברך ברכה אחרת. "ראה בבל אומר ברוך שהחריב בבל

הקודש ונעשה מזה שבעים לשון, א"כ מה שייך נבלה שם שפתם, הרי לא מבלבלים כאן שום שפה, אלא הגדרת הדבר היא שהבליה עצמה מתגלה בלשון הקודש, על ידי החלפה של אותיות. האותיות שורשם בה' מוצאות הפה, ואותיות המוצאות הללו מתחלפים. פעמים רבות בש"ס מצינו שמשנים תיבה, שורש השינוי הוא ע"י שמחזירים את המילה לשורשה בה' מוצאות הפה, ושמה מחליפים אות באות, לוקחים למשל את אותיות השפתיים בומ"ף ומחליפים ב' לו' וכן על זה הדרך. זהו השורש שמתגלה בבלל ה' את שפתם, שנעשה בלשון הקודש עצמו החלפה של האותיות מכוח ה' מוצאות הפה. בתחילה "ויהי כל הארץ שפה אחת", ה' מוצאות הפה, ושם נעשה הבלל, תערובת זו יוצרת אופנים חדשים, האופנים האלה הם השורשים לשבעים לשון, משם נעשה מציאות הערוב.

יתר על כן, הוזכר לעיל שנמרוד היה מלך וראשית ממלכתו היה בבבל, ובעומק זה מאותו שורש של מה שהקב"ה לבסוף בלל את שפתם, בלילת השפה והמלכות של נמרוד בבבל שורש אחד להם. נבאר את השורש, נמרוד הוא המתנגד לאברהם, כמו שאומרים חז"ל נמרוד הוא אמרפל שאמר לאברהם פול לכבשן האש, נמרוד רצה שלא ישתנה שמו מאברם לאברהם. ונבאר, הרי השם 'אברהם' צורכו הוא, אברם אינו מוליד אברהם מוליד, אברהם מוליד הוא השורש של יצחק, נמרוד רצה להרוג את אברהם וממילא לא יילד יצחק, ואז אברהם נשאר במדרגת אברם אינו מוליד, הוא רוצה שלא יתווסף לאברהם האות ה' שהיא ה' מוצאות הפה, זה גופא רצונו של נמרוד. זה גם השורש לכך שהוא נקרא אמרפל מלשון אמר פול, לכאורה הרי יש את מה שהוא זמם, ויש מה שהוא עשה שהוא הפיל

אצל מי התגלה שזה היה השער והפתח לקל? זה התגלה אצל דניאל שהוא בבחינת דין-א-ל, לכן נבוכדנצאר בא לזרוק אותו לגוב האריות, לבטל אותו ממה שהוא מגלה את הבבא א-ל שמתגלה בבבל שער לה'. זה ההגדרה שהוא נפל לגוב האריות בבחינת אריה, פני אריה אל הימין, אברהם אבינו שמידתו חסד, ימין מקרבת, "חסד קל כל היום" (תהילים נב ג). כאן מתגלה ההפכים, מצד התיקון זה דניאל; מצד הקלקול זה נבוכדנצאר שעשה צלם, כלומר אל דקלקול, לפי"ז מה זה בבא קל מצד הקלקול? הצלם שעשה נבוכדנצאר, וכנגדו עומד אברהם אבינו שניפץ את כל הצלמים של תרח, והיה לו במסכת ע"ז שלו ארבע מאות פרכים, ודניאל ממשיך זאת, ומעין כך חנניה מישאל ועזריה.

בהמשך הגמ' בברכות נאמר "ראה מרקוליס אומר ברוך שנתן ארך אפיים לעוברי רצונו", מהי העבודה זרה של מרקוליס? זורקים עליה אבן, ומרקוליס שייכת דווקא בבבל, כאשר באו אנשי דור הפלגה לבנות את המגדל נאמר מפורש בלשון הפסוק (בראשית יא ג) "ויאמרו איש אל רעהו הבה נלכנה לבנים ונשרפה לשריפה ותהי להם הלבינה לאבן", הם לא לקחו אבנים, והיו צריכים לעשות מהלבינה אבן כמבואר בדברי רבותינו שאין מציאות של אבנים בבבל, לכן הם עושים אבן, "ותהי להם הלבינה לאבן". לפי"ז נבין עוד בחינה ב'בבל', 'בבל' מונח בו 'לב', זה לב אבן, ולאנשי דור הפלגה היה 'לב' דקלקול, זה בחינת בבל דקלקול.

השורש לכך שלא היה להם אבנים והם השתמשו בלבינה, אבן זה תחילת הצירופים של הא' והב', בבל לעומת זאת מתחיל מב', לכן זה הכפלה של הב', ובעומק

הרשעה", זה כנגד גלות בבל. "ראה ביתו של נבוכדנצאר אומר ברוך שהחריב ביתו של נבוכדנצאר", היו כמה וכמה מלכים בבבל, אבל המלך המרכזי הוא נבוכדנצאר, הוא הרי עלה להחריב את בית המקדש. א"כ יש ברכה על כללות המדינה בבבל, ויש ברכה בפרטות על המלך ברוך שהחריב ביתו של נבוכדנצאר. ראשית ממלכתו של נמרוד היתה בבבל, ונבוכדנצאר שהוא שורש המלכות של בבל יונק מראשית הממלכה של נמרוד; ובנוסף בבל עצמה מתגלה בה מציאות מעין דור הפלגה שאמרו נעשה לנו מגדל ושם וראשו מגיע השמימה, ראשו מגיע השמימה זה הרישא דדהבא - בלל, וכשם שהחריב הקב"ה את המגדל, כך נחרבה בבבל.

ממשיכה הגמ' ואומרת ראה גוב של אריות או כבשן האש אומר ברוך שעשה ניסים לאבותינו במקום הזה, על המעשה בדניאל שהושלך לגוב האריות והמעשה של חנניה מישאל ועזריה בכבשן האש. נתבונן, הראשון שהפילו אותו לכבשן האש הוא אברהם אבינו, לאחר מכן מתגלה מעין כך בבבל, דניאל בגוב האריות, וחנניה מישאל ועזריה שהפילו אותם לכבשן האש. כבשן האש הזה שורשו בכבשן של אמרפל, זוהי הברכה בגוב האריות ובכבשן האש "ברוך שעשה ניסים לאבותינו במקום הזה".

הזכרנו בהתחלה שלש מהלכים מדוע בבל נקראת בבבל, בבל מלשון שם כלל ה' את שפתם; בבל מלשון כל שזה עבודה זרה; ובבל מלשון בלול, שליש מקרא שליש משנה שליש תלמוד בתלמודה של בבבל. כאן מבואר שישנו שורש נוסף של בבבל, מלשון בבא-קל, כך מפורש בדברי מפרשים, בבא בארמית עניינו שער פתח, זה מקום השער והפתח לקל.

של שני, זה המציאות של בבל. בהקבלה לכך, הגמ' בסנהדרין אומרת שאדם הראשון ראשו מארץ ישראל וגופו מבבל, ארץ ישראל היא בבחינת ישראל לי-ראש, והגוף שעיקרו לב הוא מבבל.

לפי"ז ישנה הבנה נפלאה מאוד בסוגיות שלמות בש"ס על דברים שבהם בבל שווה לארץ ישראל ודברים שבהם היא חלוקה, שני הצדדים הקיצוניים במדרגת המקום הם ארץ ישראל מצד אחד, וחוצה לארץ מצד שני, ויש שני מקומות שממוצעים ביניהם. הממוצע הקרוב לארץ ישראל הוא סוריה שזה כיבוש דוד, ובעומק זה מאותו סברא שיש עיבור של הארץ והרחבה של העיר, זה לא חלק מהסוגיא אצלנו; והממוצע השני בין ארץ ישראל לארץ האומות זה בבל, זו הגדרת הממוצע. זה הגמ' שהזכרנו באדם הראשון שראשו מארץ ישראל, גופו מבבל, ושאר כל איבריו מכל העולם כולו.

יש דברים שבבל שווה בהם לארץ ישראל, כך לגבי גיטין וכן לגבי דין גידול בהמה דקה, בזה הם שווים אהדדי, ונבאר את עומק ההגדרה שהם שווים אחד לשני. הגדרנו בחידוד וזה נפלא מאוד, ארץ ישראל היא מדרגת ראש, ואילו בבל במדרגת לב, זה מדרגת ארץ ישראל לעומת מדרגת בבל. ניקח את תורת ארץ ישראל - תלמוד ירושלמי, אל מול תורת בבל - תלמוד בבלי, תורת ארץ ישראל היא במדרגת אורא דארץ ישראל מחכים - ראש, ואילו תורת בבל היא במדרגת לב, כדברי הגמ' בסנהדרין (כד.) "במחשכים הושיבני כמתי עולם זו תלמודה של בבל". הגדרת הדבר היא שהאשה נבראה מהשינה, מהחושך ומההסתרה, זה מדרגת תורת בבל, במחשכים הושיבני כמתי עולם. חיבור זכר ונקבה הוא בחושך, זה גם עומק הדבר שבבבל

זה לא רק הכפלה של הב', אלא במקום א'ב' זה ב'ב', בבל אין לו ראשית, הראשית שלו היא שהאלקים נעלם, ומתחיל להתגלות רק בשלב השני. לפי"ז בבל דתיקון הוא משורש בבא-קל, שער לה', מצד הקדושה מתגלה שמה אלקות, בלול תן הכל, אבל בצד ההפוך זה הופך להיות הבבל שהוא בלכול, הוא מבבל את הבבא-קל, אין שמה גילוי של פתח לאלקים, לכן אין שמה אבן משורש א'ב', אלא רק לבינה.

בדקות הגדרת הדבר היא שאין להם את הנקודה הראשונה אלא רק את הנקודה השנייה. בקומת אדם זה מתגלה באופן של זכר ונקבה, "זכר ונקבה בראם ויברך אותם ויקרא את שמם אדם" (בראשית ה ב), עיקר הגלוי מעיקרא הוא זכר, והנקבה היא שלב שני. כידוע עד מאוד מדרגת הנקבה מתחילה במקום קומת הלב שבאדם, לכן היא נוטה יותר להרגשה מאשר להשכלה, האיש ראשיתו בראשו, ונקבה ראשיתה בקומת הלב. זה העומק של מדרגת 'בבל' בבחינת 'לב', בבל היא בלי א', ללא ראש, ולכן היא מתחילה מקומת הלב. לכן גם אין בבבל אבנים בא', אלא רק לבנים.

מצד כך אומרים רבותינו שהקליפה של בבל היא נשים נכריות, הרי מפורש בפסוק שכאשר בני ישראל היו בבבל הם נשאו נשים נכריות, הגמ' בקידושין (טו:) אומרת שכאשר עזרא העלה את בני ישראל חלקם היו עם נשים נכריות, זה היה גלות בבל, שהם נישאו לנשים נכריות. נחמד, כפי שחודד גלות בבל היא מלשון לב, ובני ישראל נכנסו ללב דקלקול, למדרגת נקבה דקלקול שמתחילה ממקום הלבנינה, ממקום הלב, זה עומק הנפילה. מדרגת בבל, לב ללא ראש. הנקבה נבראה מתוך שינה, שינה-שניה, היא נבראה במהלך

ממנו עפר אומר ברוך אומר ועושה גוזר ומקיים". נבאר מהי ברכת אומר ועושה, אמרפל נלחם כנגד כוח האמירה של ה' מוצאות הפה, לכן כאשר רואים עפר שממנו נוטלים מברכים ברוך אומר ועושה. מהו העפר שממנו נוטלים, מסביר רש"י "מקום יש בבבל שאין בהמה יוצאת משם אם אין נותנים עליה עפר מעפר המקום, והוא סימן השמד, ומקללותיה של בבל היא, שמי שיוצא משם נוטל ממנה עפר מעפרה של בבל". הגמ' אומרת שכל מי שאוכל מעפרה של בבל אוכל מעצמות אבותינו שמעורבים בו, הרי בבל היא שנער, לשם ננערו מתי המבול, וזהו עפר מקולל.

ממשיך רש"י, "וביסוד רבינו יצחק ראיתי שנוטלים משם עפר לטיט לבניני המקום, וסוף סוף אותו מקום אין בו ישוב ולא זרע ולא נטיעה". כמו שהזכרנו בבבל הרי אין אבנים, רבותינו אומרים שכאשר יצאו בני ישראל מארץ ישראל לבבל הם נטלו עמהם אבנים, ועם זה הם בנו בתי מדרשות ובתי כנסיות. ולפיכך עתידים בתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל להיעקר ולחזור לארץ ישראל, כי בשורש בנו אותם מאבניה של ארץ ישראל. אולם בכל זאת בונים בבבל ללא אבנים, כמו שנאמר כאן בפסוק "ויאמרו איש אל רעהו הבה נלבנה לבנים ונשרפה לשריפה ותהי להם הלבנה לאבן והחמר היה להם לחומר", רש"י מזכיר שנוטלים משם עפר לטיט לבניני המקום כי אין להם אבנים, אז עושים את הלבנים ממצאות של טיט. בעצם זה מקביל לגלות מצרים, שמה העבודה הייתה בחומר ובלבנים, וכנגד זה בבבל נאמר "ותהי להם הלבנה לאבן והחמר היה להם לחומר", וכך גם טיט היה במצרים, שהרי החרוסת בליל הסדר זה זכר לטיט.

יש לבינה מלשון 'לבנה', שהלבנה משמשת בלילה. היסוד ברור מאוד, תורת ארץ ישראל היא במדרגת ראש; תורת בבל היא במדרגת לב, ובקלוקל זה נשים נכריות, עד הקליפה הידועה שנקראת לילית היא קליפת נשות בבל כמו שמבואר בדברי רבותינו.

נחזור לדברי הגמ' בברכות, הברכה הרביעית שנאמרת בבבל היא "ראה מרקוליס אומר ברוך שנתן ארך אפיים לעוברי רצונו", כמו שהזכרנו מרקוליס עובדים אותו ע"י שזורקים לו אבן, אז ודאי מרקוליס זה עבודה זרה כללית, אבל היא מתגלה דווקא בבבל, כי בבבל אין אבנים, 'בבל' מתחיל מהלב וחסר לו את הא', אז הם לוקחים עבודה זרה והופכים אותו לא'. לכן הם זורקים לו אבן משורש א'ב', מאותו סיבה שאין אבנים בבבל, כביכול אין שמה אלקות. מצד התיקון בבל הוא משורש בבא קל, זה מצד דניאל שמגלה את הבבא-קל - בבל, אבל מצד הקלקול נבוכדנאצר עושה צלם, והצלם הופך להיות בבא קל, אל דקלקול-בבא, ב'א' מהסיפא לרישא, כמו שהסברנו בשורשי ב'א' בבחינת 'באר' ו'באש', בצירופים שמגיעים מהסיפא לרישא, זו ההבחנה של בבל מהצד הנפול מתתא לעילא. 'בבא-קל' מתגלה שעובדים את העבודה זרה בבחינת אבנים, כי רוצים לגלות מלעילא לתתא 'אב', ומתתא לעילא זהו בבא מהב' לא'. אם רוצים לגלות מהא' לב' עובדים את העבודה זרה הנקרא מרקוליס שצורת עבודתו היא בזריקת אבן כמו שנתחדד, על זה מברכים ברוך שנתן ארך אפיים לעוברי רצונו שהוא נותן להם קיום על אף שהם עוברי רצונו.

בבל במדרגת גוף ללא ראש

הברכה החמישית היא "ראה מקום שנוטלים

רבותינו אומרים דבר נפלא, גלות בבל היא שליש מהזמן של גלות מצרים, גלות מצרים בפועל הייתה מאתיים ועשר שנה וגלות בבל שבעים שנה, נמצא שבבל הוא שליש של מצרים, הוא ההמשך של מצרים. מצרים היא השורש לכל הגלויות כולם, וההמשך של גלות מצרים היא גלות בבל. כאן נאמר 'בבל' ביחס לכך שנוטלים משם עפר, מקום יש בבבל שאין בהמה יוצאת משם אלא אם כן נותנים עליה עפר, השורש של דבר זה במצרים, שכידוע עבד לא יכול היה לצאת משם, שם התגלתה מציאות מלאה של מיצרים שאי אפשר לצאת, ואילו בבבל מתגלה רק שליש מאותו דבר, לא מתגלה שעבד לא יכול לצאת, אלא זה מתגלה באופן של בהמה, וגם בהמה כאשר היא יוצאת היא יוצאת רק עם עפר של בבל, זה סימן קללה ושמד.

נבאר מה העומק של הסימן קללה ושמד שמוציאים בהמה דייקא עם עפר. הזכרנו את דברי הגמ' במסכת סנהדרין שראשו של אדה"ר נברא מארץ ישראל וגופו נברא מבבל, הקב"ה לקח את העפר "וייצר ה' אלוקים את האדם עפר מן האדמה" (בראשית ב ז), מי שיש לו גוף ואין לו ראש הוא מת, א"כ עפר של בבל ללא עפר של ארץ ישראל מתגלה בו מציאות של מוות, זה נקרא סימן שמד וקללה. לקחת עפר מבבל זה לגלות את שורש לקיחת העפר הראשון שבו הקב"ה יצר את גוף האדם ללא עפר מא"י, ועל ידי כן מתגלה המדרגה הזו של קללה ושמד. ולכך הורידו עמהם ישראל אבנים לגלות בבל מארץ ישראל.

ביתר חידוד, נתבאר שיש זכר ויש נקבה, וכנגדם יש תורת ארץ ישראל ותורת בבל, תורת ארץ ישראל היא במדרגת ראש ותורת בבל במדרגת לב, וכך גם זכר הוא במדרגת

ראש ונקבה במדרגת לב. לפי"ז הנקבה היא במדרגת גוף ביחס לזכר שהוא בבחינת ראש. נתבונן, בפסוק נאמר "זכר ונקבה בראם ויקרא את שמם אדם", אז אמנם יש לנקבה מדרגה של אדם, אבל מדרגת הנקבה ביחס לזכר זה מעין מדרגת אדם ובהמה, מה ההבדל בין אדם לבהמה? הרי מצד הגוף "מותר האדם מן הבהמה אין כי הכל הבל" (קהלת ג יט), ההבדל בין הבהמה לאדם הוא בנשמה הטהורה, שעיקר משכנה של הנשמה היא בראשו, במוחו של האדם, א"כ עיקר ההיבדלות של האדם מן הבהמה היא בראש ולא בגוף; וכך זה גם במדרגת זכר ונקבה, ראש הוא בבחינת זכר ולכן הוא נצטווה בתלמוד תורה, ואילו נקבה היא בבחינת לב, היא תחילת הוויתה וקיומה, אז היא במדרגת לבינה, במדרגת לבנה, במדרגת גוף שזה שורש מדרגת הבהמה. נמצא שבבל היא במדרגת גוף, במדרגת בהמה, וזה העומק לכך שבהמה לא יוצאת משם אלא אם כן נוטלים מעפר של בבל, נוטלים עפר של גוף כי הרי משם נברא גופו של אדם, גופו של אדם בלי ראשו, זה עומק ההבחנה שנוטלים מהעפר של בבל ועל ידי כן מתגלה מציאות הדבר.

תלמוד של בבל במדרגת הנקבה

נחיד, הגמ' אומרת במסכת קידושין (מט:): "קבין של עניות ירדו לעולם תשעה נטלו בבל והשאר כל העולם כולו. בבל מתגלה בה מציאות של עניות, עניות של תורה, הם עניים בדברי תורה, אין להם גילוי של תורה. ואף שבדאי יש להם גילוי של תורה, שהרי חז"ל דורשים "במחשכים הושיבני כמתי עולם" (איכה ג ו) זה תלמודה של בבל, אלא מה כוונת הדבר שיש שם עניות בתורה. הגמ' בברכות (ח.) אומרת שר' יוחנן תמה מפני מה עמי הארצות שבבבל מאריכים ימים עד שראה

שהם משכימים ומעריבים לבית המדרש, אז לפי"ז לא מדובר על תלמידי חכמים ממש אלא על עמי הארצות שבבבל שהם עניים בתורה. במהלך נוסף, אפשר לבאר שביחס למדרגת ארץ ישראל מדרגת בבל נקראת חושך, "במחשכים הושיבני" שביחס למדרגת ארץ ישראל מתגלית בבל שהיא נקראת אין בה תורה, כי ביחס למדרגת ארץ ישראל היא במדרגת ראש, אורא דארץ ישראל מחכים, גילוי מדרגת בבל הוא שלומד תורה ומשכחה ואינו רואה בה סימן ברכה, זו מדרגתה של בבל, ומדוע? כי היא במדרגת נקבה ולא במדרגת זכר, לכן תורה של בבל יש בה שכחה, מחשכים-חושך, בהיפוך אותיות עולה 'שכח', וזוהי מדרגת הנקבה ולא מדרגת הזכר.

מצוות תלמוד תורה יש בה כמה חלקים, חלק אחד זה עצם הלימוד של דברי תורה, והחלק השני זה זכירה של דברי תורה. דנו בפוסקים האם נקבה נצטוותה בתלמוד תורה או לא, הב"י מביא מחלוקת גדולה בפוסקים אם היא מברכת ברכות התורה, והצד שהיא תברך הוא שהיא צריכה ללמוד ע"מ לקיים, אבל ודאי שכל הדין זכירה שלה זה רק ע"מ שהיא לא תיכשל, אבל אין לה דין של זכירת התורה, אין לה דין של ידיעת התורה. נתבונן, אנחנו יודעים שיש דין של ידיעת התורה, כמו שהגמ' דורשת במסכת קידושין (ב). "ושננתם שיהיו דברי תורה מחודדין בפין שאם ישאלך אדם אל תגמגם ותאמר לו אלא אמור לו מיד".

משה רבינו הוא שורש מדרגת התורה, "זכרו תורת משה עבדי" (מלאכי ג כב), הוא קיבל את התורה, ונקראת על שמו. בתחילה משה רבינו בגלות מצרים היה מגמגם, ולאחר מכן במתן תורה הוא נרפא. הזכרנו מקודם שגלות בבל היא שליש מגלות מצרים,

והדברים נפלאים, משה רבינו היה מגמגם, וכשהוא קיבל את התורה במתן תורה כולם התרפאו ובכללם משה רבינו, הרי על בבל נאמר בנבואה "רפואה אין לה", היא לא יכולה להתרפאות, עומק הדבר הוא ששורש תורת בבל הוא ממה שמשה רבינו בתחילה היה מגמגם, לכן נאמר ושננתם לבניך שיהיו דברי תורה מחודדים בפין שאם ישאלך אדם אל תגמגם אלא תאמר לו מיד. מאיפה הסלקא דעתך שהוא יגמגם? כפשוטו אדם שלא יודע ברור הוא מגמגם, אבל יש שורש עמוק יותר, כי הרי שורש כל התורה שיש בידינו השתא היא ממשה רבינו, ומשה קודם מתן תורה היה מגמגם, וודאי שבמתן תורה הוא נרפא ומאז הוא כבר לא מגמגם. אבל כבר הוזכר יסוד רבותינו הידוע מאוד שכל מצב שהיה ונסתלק הוא לא הסתלק לגמרי, נשאר רושם מסוים מזה, אז במשה רבינו נשאר רושם של מציאות של מגמגם. דבר זה התגלה כששאלו את משה רבינו הלכה במקושש ובמקלל והוא לא ידע מה להשיב, השורש של זה הוא מחמת שהמגמגם הראשון חל כאן, הוא חוזר לאותו נקודה שהוא לא יודע לומר, ודאי זה רק רשימו בעלמא, אבל גם הרשימו הזה קיבל את התורה.

המקום שמתגלה בפועל בעולם הרושם הזה מהגמגום שג"כ קיבל את התורה זהו בבבל, בבבל יש דברי תורה של "במחשכים הושיבני כמתי עולם" זו תלמודה של בבל, שם ה'אמור לו מיד' לא מתגלה בשלימותו, כי הרי שם זה שורש ממלכתו של נמרוד-אמרפל שאמר לאברהם פול, משורש האמירה. מצד כך בתיקון כמו שאמרנו הרואה עפר של בבל אומר ברוך אומר ועושה, 'אומר' דייקא, לפי שבמציאות של בבל מתגלה שהאומר הוא אינו אומר גמור, אלא מגמגם.

כמתי עולם". שלשה דברים עשה משה מדעתו והסכימה דעתו לדעת המקום, הוא פירש מן האשה, כוונת הדבר פירש מן האשה, התורה העליונה של המוח בלי התורה התחתונה של הלב, זה נקרא פירש מן האשה. וכאשר מתגלה חטא העגל נופלים בחזרה לצד הנפול ומתגלה ההתשה, "צור ילדך תשי", בעם ישראל נאמר שהם בכו על עסקי משפחות, והם נפלו מאותם עסקי משפחות בבבל בפרט, ששם נשאו להם נשים נכריות. זה שורש הנפילה, זה מתחיל באתם שובו לכם לאהליכם, אבל זה משתלשל ונופל לנשאו נשים נכריות.

אומרת הגמ', ראוי היה עזרא שתינתן תורה על ידו אלא שקדמו משה, עזרא העלה את ישראל מגלות בבל. הזכרנו פעמים רבות שכאשר עלה משה רבינו למרום אמר לו הקב"ה כלום אין שלום בעירך וכו', אמר לו הקב"ה למשה היה לך לעזרני, כוונת הדבר היה לך לעזרני הוא, גילוי 'עזרא' שהיה ראוי לקבל תורה, זה ה"ה היה לך לעזרני". עזרא היה ראוי שתינתן תורה על ידו, כפשוטו היא לא ניתנה על ידו כי כבר קדמו משה, וביאור עומק ההגדרה כבר קדמו משה, שמה קיבל את התורה בצד העליון של הראש. חז"ל אומרים שהר סיני נצטרף יחד עם הר המוריה במתן תורה, ולפיכך הגילוי במתן תורה היה במדרגת ארץ ישראל, אבל המדרגה התחתונה של "במחשכים הושיבני כמתי עולם", ששורשה במה שהיה משה רבינו מגמגם, התורה הזו התגלתה בפועל אצל עזרא, מי שמגמגם הוא זקוק לעזרה היה לך לעזרני, הוא צריך עזרה. התורה הזו היא תורה שהתגלתה בבבל.

אין לך עניות יותר מעניות של תורה, נבאר מאיפה השורש של אותה עניות. הגמ' דנה מהיכן נתעשר משה רבינו, ללשון אחד אומרת הגמ' שהוא נתעשר מפסולתם של לוחות, משה

הזכרנו שעיקר תורה שבע"פ מתגלה בבבל, אבל היא לא מתגלה בשלימות בבבל, תורת בבל הרי כלולה בהכל, מקרא, משנה ותלמוד. והזכרנו את דברי ר"ת שאת מצוות תלמוד תורה שליש במקרא שליש במשנה ושלש בתלמוד אפשר לקיים הכל בתלמודה של בבל, אבל זה לא שתלמוד בבל מסודר שליש שליש שליש, זה לא מסודר בצורה זו, אלא הוא כלול מהכל, ובקלקול כאשר הוא כלול מהכל הוא מערב את הדברים. זה גם השורש לכך שאדם מגמגם, כי האותיות מעורבות אצלו גם יחד, זה צורת הגמגום. בעומק זה מלשון גם וגם, כמ"ש בפחד יצחק, הוא מערב את הדברים גם יחד אהדדי, זה גם מקרא גם משנה וגם תלמוד הכל בבת אחת. נמצא שתלמוד בבל שכלול מן הכל הוא שורש המגמגם, הוא שורש קבלת התורה שמה רבינו קיבל קודם שנרפא. כעת נבין, משה נהיה מגמגם מגלות מצרים, גלות בבל היא המשך של גלות מצרים, היא שליש הזמן של גלות מצרים, ביחס הזה של ההמשכה שלה אז היא ממשיכה את החלק המגמגם שקיים במצרים, מדרגת המגמגם זו מדרגת הדיבור בבבל.

שורש הנפילה דתורת בבל

"צור ילדך תשי ותשכח א-ל מחוללך" (דברים לב יח), על משה רבינו נאמר 'תש' כחו כנקבה', מצד מדרגת מתן תורה הוא קיבל את התורה, אבל מצד מדרגת שבירת הלוחות שם נעשה "צור ילדך תשי", מתישים כוח של פמליא של מעלה. השורש הזה התגלה גם בארבעים יום שמה רבינו היה על ההר, חז"ל אומרים שמתחילה כאשר משה עלה להר והקב"ה מלמדו היה לומד תורה ומשכחה, השורש של משכחה הוא מ"במחשכים הושיבני

של תורת בבלי.

הגמ' אומרת על ר' זירא שכאשר הוא עלה לארץ ישראל הוא התענה ארבעים תעניות שישכח את תורת בבלי, לפי"ז עומק הדבר שמשם רבינו עלה להר ארבעים יום הוא לשכוח את כל הצד התחתון ולקבל את הצד העליון, מעין אותו דבר יש כאשר עולים מבבל לארץ ישראל, בעליה הזו הוא מתנתק מהמדרגה התחתונה שהוא מגמגם, מאותו תפיסה של מדרגת התורה התחתונה. משה פירש מן האשה, הוא יוצא מכל אותה תפיסה ועולה ארבעים יום לקבל את התורה, זה שורש הדבר כמו שנתבאר. א"כ חידדנו את מה שאומרת הגמ' שבבבל יש עניות של תורה, שהעניות של תורה שמתגלה בבבל זה הצד הנמוך של מדרגת המגמגם שבדבר.

מבואר בחז"ל שעיקר גלות מצרים בתוקפה הייתה שמונים ושש שנים, בגימטריא 'גמגם', גם וגם, זה הזמן של עיקר הגלות שהייתה במצרים, וזה השורש העיקרי לגלות בבלי. אמרנו שבכללות גלות מצרים הייתה מאתיים ועשר שנים, וגלות בבלי הייתה שבעים שנה, אבל 'בבלי' יונק מגלות מצרים בעיקר מהשמונים ושש שנים הללו של גלות מצרים, שהיא הייתה בתוקפה, זה עיקר תוקף הגלות, ומשם שורש 'גמגם' שהוא השורש לגלות בבלי, שמשם נעשה שורש נקודת הקלקול בתורת בבלי שמתגלה לתתא כמו שנתבאר.

מצד מדרגת הקלקול יש כאן הסתרה של מציאות התורה, אין מציאות של גילוי שלם כפי שחודד. בדרך רמז המילה 'בבלי' עולה בגימטריא שלשים וארבע, גימטריא של 'דל'-עני, מעין דברי הגמ' שהזכרנו שעשרה

רבינו קיבל את הפסולת של הלוחות ומשם הוא נעשה עשיר. אבל כאשר נשתברו הלוחות מתגלה שהלוחות הופכים להיות סיבה לעוני ולא סיבה לעושר, משה רבינו מדרגתו הוא בלי חטא העגל, כי הוא לא היה כאן אלא בהר, אבל עזרא שהוא מוציא את ישראל מבבל יחד עם הנשים הנכריות, הוא הרי לקח את הפסולי חיתון והעלה אותם לארץ ישראל, עשרה יוחסין עלו עם עזרא מבבל, הכשרים בעיקר נשארו בבבל, והפסולים הם אלו שעלו לארץ ישראל, הפסולת היא זו שעלתה לארץ ישראל, לא פסולתם של לוחות שמשם נתעשר משה, אלא הפסולת שנובע משבירת הלוחות.

כוונת הדבר פסולתם של לוחות היא, שכאשר חורטים ונוקבים בלוחות על ידי כן נעשה אותיות ויש פסולת, זה הנקבה של משה. משה רבינו פירש מן האשה צפורה לצורך קבלת התורה, אולם יש לו נקבה עליונה, כלת משה העליונה, נקבה זו מתגלה בפרטות בלוחות 'כלת משה' מה שנוקבים בלוחות, אותו חלק שנוקבים יוצר פסולת, זה פסולתם של לוחות שנתעשר מהם משה. אבל כמו שהוזכר, כאשר משתברים הלוחות מתגלה שורש הנפילה, ובמקום שנתעשר משה מתגלה צד העניות. אצל משה רבינו גם הפסולת מביא לידי עשירות, כלומר גם הצד התחתון של התורה מביא לידי עשירות, ולכן כאשר תורת בבלי מצטרפת לארץ ישראל היא נקראת נובלות של החכמה העליונה, היא נקראת הפסולת של החכמה העליונה, ובפרטות השתא ביחס דידן זה מתגלה בתורת בבלי, זה הנובלות שיורדות מהתורה, ואצל משה גם זה מצטרף למדרגת התורה, אבל כשמתגלה רק הנובלות האלה למטה בתורת בבלי, זה עומק נקודת הנפילה

בבבל, ודאי כפשוטו בבל זה מקום לעצמו וארך הוא מקום לעצמו, אין מקרא יוצא מידי פשוטו, אבל למהלך שנתבאר השתא ארך מאריך את הדבר, את מה שהיה צריך להיות אך.

נחזור לדברי הגמ', חמש ברכות מברכים בבבל, ואחת מן הברכות היא "ראה מרקוליס אומר ברוך שנתן ארך אפיים לעוברי רצונו". ארך שנאמר כאן מצד הקלקול ראשית ממלכתו היא בבל וארך, אבל מצד התיקון ברוך שנתן ארך אפיים לעוברי רצונו. נחחד, הרי בבל הוא מיעוט, ומאריכים את בבל מכוח מידת ארך אפיים לעוברי רצונו. מאריך אפו ולבסוף גבי דיליה, אבל כאשר הוא מאריך אפיה הם משתמשים באותו ארך, והם מאריכים את בבל עצמה. נדגיש, כוונת הדבר היא לא שהוא מאריך אפיה אז בינתיים הם יכולים להמשיך את ממלכתם, אלא הגדרת הדבר היא שהם באים להאריך את הדבר מכוח ה'ארך אפיים'. הרי כאשר בני ישראל היו בגלות בבל היה טעות בחשבון, סברו שכבר עבר שבעים שנה ואם כבר עבר שבעים שנה ולא יגאלו אז יותר הם לא יגאלו, הס"ד שזה יהיה יותר משבעים שנה זהו מצד ארך דקלקול, ה'ארך' דקלקול בא להאריך את ימי הגלות. "ימי שנתינו בהם שבעים שנה" (תהילים צ י) זה מדרגת חיי הגוף שבאדם, אבל מדרגה של ראש זה לא שבעים שנה, אלא "ולקח גם מעץ החיים ואכל וחי לעולם" (בראשית ג כב). כידוע הגוף הוא במדרגת שבעים, שבעים אומות הם מדרגת הגוף ביחס לישראל שהם מדרגת ראש, נשמה. בכל אופן היו סבורים שמלכות בבל מתארכת, כיון שהם יונקים מהארץ אפיים לעוברי רצונו, ומכוח כך מתגלה שכביכול הוא עדיין לא מביא אותם לידי כליונם, לא נתמלאה סאתם ועדיין מאריך אפיה [וגבי דיליה], אבל מכוח

קבים של עניות ירדו לעולם תשעה נטלה בבל ושאר כל העולם כולו, 'בבל' עצמה היא במדרגת 'דל'.

שורש 'ארך' בבבל

הזכרנו שהאותיות העיקריות במילה 'בבל' הם ב' ול', והב' מוכפלת כי נחסר מציאות הא'. נתבונן, האותיות לפני ב' ול' הם א'כ', אכין ורקין מיעוטים, גמים ריבויים, עד עכשיו הסברנו את המהלך של בבל מדין 'גם' ו'גם', אבל אין ריבוי אחר ריבוי אלא למעט, אז גם וגם הופך להיות אך, זה האותיות שלפני בבל, לפני ה'בל' שבבבל. הסברנו את כל מהלך הדברים עד השתא שתורת בבל היא חסרה, היא חשוכה. השורש של הניקה שלה בדרשות של דברי תורה מ"אך", כל יניקת תורת בבל יונקת מה'אך', מהמיעוט שבדבר, משם שורש יניקתה של בבל בתורה, ממציאות של התמעטות. כעת ברור למה היא מתמעטת ביחס לתורת ארץ ישראל, מכיון ששורש תורת בבל היא מהילפותא הנקראת 'אך', מכאן נובע עומק שורש ירידת בבל כמו שנתבאר. א"כ השורש של ההתמעטות שמתגלה בתורת בבל הוא בבחינת 'אך' של התמעטות.

לפי"ז נבין את ענין ממלכתו של נמרוד, ראשית ממלכתו בבל ולאחר מכן ארך, במילה ארך כמובן ישנם האותיות 'אך', אך לכשעצמו הוא מיעוט, אבל מה זה ארך? מלשון מאריך, בדיוק הפוך מאך. 'אך' לעצמו הוא התמעטות, 'ארך' הוא מאריך, הפוך ממציאות ההתמעטות. אז ראשית ממלכתו של נמרוד הייתה בבבל ולאחר מכן בארך, כי בבל יונקת מצד נקודת ההתמעטות, והוא מנסה לפעול בבבל ולהאריך, וכן אנשי דור הפלגה באו לבנות שמה מגדל, 'מגדל' מלשון להגדיל את הדבר. זה ההגדרה שראשית ממלכתו הייתה

כך נראה להם שבבל יכולה להתארך. זה שורש האריכות מצד הקלקול.

מדרגת בבל כהארכה של מדרגת ארץ ישראל

נבאר מהו הגילוי של אריכות בבבל מצד מדרגת התיקון. הזכרנו בראשית הדברים שיש את ארץ ישראל ולעומתה יש את ארץ אומות העולם, ובבל היא הממוצע בין ארץ ישראל לאומות העולם. בלשון אחרת, ארץ ישראל היא במדרגת ראש, 'ישראל' אותיות לי-ראש; בבל היא במדרגת לב, 'בבל' אותיות לבב; ושאר כל הארצות הם במדרגת האיברים כולם. בתיקון מדרגת הראש דארץ ישראל מתארכת לבבל, הרי כסדר מוזכר בש"ס שהיו את החכמים בארץ ישראל והיו החכמים שהיו בבבל, והם היו עולים לארץ ישראל ויורדים לבבל, וחוזר חלילה, אין כאן מציאות של דבר שיש תורת בבל לעצמה, אלא היו בבבל והיו בארץ ישראל, יורדים מהכא להתם, עולים מהכא להתם, הם מתערבבים כל הזמן, זה הגילוי של ארך בצד התיקון, שתורת ארץ ישראל מתארכת לבבל. כפשוטו יש מקום של ארץ ישראל ויש מקום של בבל, אבל לפי ההגדרה שנתבארה השתא ארץ ישראל מתארכת לבבל, זהו 'ארץ' דתיקון.

מצד הקלקול, במדרגת מקום רוצים להאריך את המקום ע"י המגדל, ובזמן רוצים להאריך את השבעים שנה של חיי האדם, זה מה שנאמר "ראשית ממלכתו בבל וארך", ומצד הנפש גלות בבל נקראת רישא דדהבא, עולה ממדרגת גוף למדרגת ראש.

יש סתירה יסודית שלא נגענו בה עד כה, עד עכשיו ביארנו שבבל היא במדרגת 'לב', אבל

מאידיך אמרנו שהיא נקראת רישא דדהבא? יש לזה כמה תשובות, אבל ע"פ מהלך הדברים שנתבאר השתא, בבל היא אמנם לב, אבל היא לא לב לעצמה אלא היא בתיקון ההארכה של הראש ללב, הארכה של ארץ ישראל לבבל. 'ובקלקול בבל' מאריכה את הגוף הקיים וממשיכה אותו לראש, 'בבל' זה השורש לכך שחל בבבל מציאות של הארכה.

הדוגמה השורשית לדבר היא שבגלות בבל נבוכדנצאר נתן לירמיה רשות להשאר בארץ ישראל, ונבאר, יש ירידה לבבל מצד הקלקול שהיא גלות כפשוטו, עוזבים את ארץ ישראל ויורדים לבבל, ויש מהלך פנימי שלא עוזבים את ארץ ישראל ויורדים לבבל, אלא שבתיקון מאריכים את ארץ ישראל לבבל, ובקלקול להיפך, מאריכים את בבל לא"י. הגמ' אומרת שראש בבל נקרא אבא אריכא, הכוונה באבא אריכא היא שכל בבל היא רק האריכות של ארץ ישראל, הדבר מתארך ממדרגת ראש למדרגת הגוף, זה מדרגת בבל. בעומק, ישראל הם במדרגת ראש, הגוף זה אומות העולם, ואצל ישראל הגוף לא עומד לעצמו, אלא כהארכה של הראש. בזה שונה עצמיות הגוף של ישראל מעצמיות הגוף של אומה"ע, אצל אומות העולם הגוף שלהם הוא במדרגת גוף כפשוטו, ועל זה אומרים רבותינו שגוף הוא מלשון 'גוף', 'ניגף', 'מגפה', והגוף מתארך ונעשה ראש, אבל הגוף של ישראל הוא במדרגת הארכה מהראש, וההארכה הזו יורדת למדרגתה של בבל, זה עומק המדרגה הזו שנקראת בבל.

בלשון אחרת והיינו הך, בקומת נפשו של האדם זה נקרא גדלות המוחין וקטנות המוחין, או ימי אהבה וימי השנאה. תורת ארץ ישראל היא בגדלות המוחין, ואילו תורת בבל היא

זכות לחיות למה הוא תמה דווקא על זקנים, הוא היה צריך לשאול גם על סתם אדם צעיר מכוח מה הוא חי, אלא הביאור בעומק דברי הגמ' הוא כך, כיון שבבל יש לה גוף, אז אם מתייחסים לבבל כשלעצמה אז גוף יש לו את הזמן שהוא קיים, אבל אם מתייחסים לבבל כאריכות של ארץ ישראל, אז כבר יש לה מציאות של אריכות. עמי הארצות הם בבחינת אותו עפר שהוזכר בברכה החמישית שהוא בחינת גוף בהמה, הוא מקולל, אז א"כ מובן איך יש להם גבולות של גוף, "ימי חיינו בהם שבעים שנה", אבל איך יש להם אריכות מעבר לכך, התשובה לזה היא שהאריכות הזו היא במדרגת ארץ ישראל, כיון שהיו מקדמי ומחשכי לבית הכנסת ולבית המדרש. הזכרנו שמהיכן היו להם אבנים לבנות בתי כנסיות ובתי מדרשות, הם לא לקחו לבינה ועשו אותה לאבן, אלא הם נטלו עמהם אבנים מארץ ישראל, ועומק הדבר שהם נוטלים להם אבנים מארץ ישראל זו המשכה מא"י לבבל, במעשה הזה הם מאריכים את קומת ארץ ישראל לבבל, לכן דווקא בזה שהם משכימים ומאחרים בבתי מדרשות אלו הם זוכים לאריכות ימים.

נתבונן, איפה מתגלה אריכות אצל כל אדם? באב ובן, האב הוא לעצמו, והבן הוא האריכות של קומת האב. הדוגמה הבהירה לכך היא במצוות כיבוד הורים, אדם שמקיים מצוות כיבוד אב ואם מה שכתוב, מפורש בקרא "כבד את אביך ואת אמך למען יאריך ימך" (שמות כ יב), זה מידה כנגד מידה, זה לא סתם שכר בעלמא, זוהי מידה כנגד מידה, אם הוא לא מכבד את אביו ואמו ח"ו אז הוא מציאות לעצמו, אבל אם הוא מכבד את אביו ואת אמו אז הוא אריכות של אביו ואמו, לכן השכר הוא "למען יאריך ימך", המצווה עצמה מונח בה השכר כי הוא הופך להיות מציאות של

במדרגת קטנות המוחין. כעין מה שמחדדים רבותינו ש"להזהיר גדולים על הקטנים" פירושו מלשון 'זוהר', להאיר מזמן הגדלות לזמן הקטנות, כך תורת ארץ ישראל מאירה לתורת בבל. אז על אף שתורת בבל היא "במחשכים הושיבני כמתי עולם" בבחינת חושך שזה בבחינת הקטנות, אבל ממשיכים הארה ממדרגת תורת ארץ ישראל למדרגת תורת בבל, זה עומק השלימות מצד מהלך התיקון. זה העומק של הדבר שתורת בבל כלולה במקרא, כלולה במשנה וכלולה בתלמוד, ועומקם של דברים הוא שבתורת בבל דייקא מתגלה שיש בה את כל שלשת החלקים הללו, כי בה מתגלה ההארכה של הדברי תורה אליה.

נחدد, בדרך כלל לכל דבר יש את העצמיות שלו, איך שייך דבר שיש לו שלשה חלקים, גם מקרא וגם משנה וגם תלמוד? אז ישנה הבחנה אחת שזה צורה של כלי, בכלי אפשר להכניס דברים שונים, הרי כלי נקרא כלי מלשון כללות, הוא מחבר את כל החלקים. דוגמה לדבר, כנודע 'כלי' ר"ת כ'הנים ל'ויים 'ישראלים, הוא לא זה ולא זה, אלא הכלי מצרפם. וישנו מהלך נוסף איך שייך דבר שמתגלה בו כמה דברים, אם מאריכים אליו משהו אחר אז יכול להיות בו כמה דברים. זה נקרא מדרגת בבל, זה ה'ארץ' שמתגלה בבבל, היא כלולה במקרא, היא כלולה במשנה והיא כלולה בתלמוד, תורת בבל זה עצם המציאות של האריכות שבדבר.

לפי"ז נבין בצורה נפלאה מאוד את דברי הגמ' בברכות שהזכרנו לעיל, רבי יוחנן הוה קא מתמה מפני מה 'מאריכים' זקנים שבבבל חיים, עד שאמרו לו משכימים ומעריבים בבית המדרש. לכאורה אם אין להם

אריכות. זו המדרגה של בבל מצד התיקון, והשורש של הדבר הוא במה שהם לקחו אבנים מארץ ישראל, אבן נוטריקון 'אב וכן' כדברי חז"ל כידוע מאוד, בזה נעשה מציאות של אריכות, זה קומת בניינו של בבל.

מדרגת הירידה לבבל באופן של חורבן

לפי"ז אם היו יורדים לבבל כשבית המקדש היה קיים, אז האבנים היו בתיקונם, וארץ ישראל הייתה מתארכת לבבל, זהו הגילוי בעצם דלעתיד לבוא, שעתידיה ארץ ישראל שתתפשט לכל הארצות כולם, ועכשיו היא התפשטה לבבל. אבל כיון שעיקר הירידה נעשתה על ידי נבוכדנצאר, בפועל הם ירדו על ידי נבוזרדאן רב הטבחים, אבל נבוכדנצאר הוא שורש הגלות, והוא מכניס צלם להיכל ונשרף מציאות הבית, ואז מתגלה שהירידה היא משורש חורבן הבית ולא מבנין הבית. אם הירידה הייתה משורש בנין הבית, אז הירידה הייתה באופן שהדבר מתארך, הוא מתפשט ומגיע עד מציאות של בבל, כך היה צריך להיות מציאות התיקון; אבל כשירדים מארץ ישראל לבבל מכוח מדרגת חורבן הבית, חורבן הבית הגדרתו שהאבנים לא מצטרפים יחד.

לעומת זאת מצד העלייה לארץ ישראל נאמר (תהילים קב טו) "כי רצו עבדיך את אבניה ואת עפרה יחננו", "כי רצו עבדיך את אבניה" הם רוצים מהלך של אבנים שבונים את הבית - צירוף של אב וכן, "ואת עפרה יחננו" היפך העפר דקלקול של בבל שהוא עפר מקולל, על זה נאמר בארץ ישראל שיש בה את הצד ההפוך, "ומהרריה תחצוב נחשת" (דברים ח ט) וכדו'.

א"כ שורש הירידה השתא לבבל הוא לא

במדרגת ה'ארך' כשלעצמו, בשורש הפנימי זו המדרגה, אבל בהתגלות החיצונית הירידה לבבל היא מכוח החורבן. לכן שתי הברכות הראשונות שהרואה את בבל צריך לברך הן בלשון חורבן, "ברוך מחריב בבל" ו"ברוך מחריב את בית נבוכדנצאר", עומק ההגדרה בזה היא כי כל הירידה לבבל הייתה באופן של חורבן, ולא באופן של בניין במציאות של המשכה. אם הירידה לבבל הייתה באופן של מציאות של המשכה אז היו מאירים מהגדלות לקטנות, מה"היו מחודדים בפך" למגמגם, ואז השורש של גלות בבל במצרים היה בפ"ו שנה של גמגום; אבל אם יורדים מכוח החורבן, 'חרב' בגימטריא מאתיים ועשר, אזי שורש הגלות הוא מהמאתיים ועשר שנה של מצרים. ואז, שורש הירידה הוא לא מהגמגום של מצרים אלא מהחורבן עצמו של מצרים, ולפיכך אם יונקים מהחורבן של מצרים אז זה כבר חורבן גמור, אין מציאות של המשכת הדבר. זה היה עומק גזירתו של פרעה "כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו" (שמות א כב) שלא יהיה אבן, שלא יהיה אב וכן, שלא יהיה כלל מציאות של אריכות הדבר. כאן נעשה מציאות הקלקול בשורש דגלות מצרים, והנקודה הזו נמשכת בגלות בבל לעקור כל המשכה של הדבר.

מדרגת ארך אפיים

נחזור ונאמר, שורש מהלך התיקון שמתגלה בתורת בבל הוא האריכות של התיקון. לפי"ז כמו שהוזכר האותיות לפני 'בל' הן 'אך', כי עיקר הדרשות של תורת בבל זה בצורה של 'אך', אבל מצד מהלך התיקון יונקת תורת בבל מהמידה הנקראת 'ארך אפיים'. הרואה מרקוליס אומר ברוך מאריך אפו לעוברי

מרקוליס היא לא רק ברכה רביעית כעין ברכה ראשונה ושניה שאלו הם ברכות של חורבן, אלא בעצם זה שורש דתיקון כל יניקת תורת בבל, במדרגה הנקראת ארך אפיים. ובקלקול "ראשית ממלכתו בבל וארך", נעשה מציאות של אריכות בדבר, זה עומק מדרגת בבל.

אם נצרף את המילים 'ארך' ו'בבל' יחד, הם יעלו בגימטריא רנ"ו עם הכולל, בגימטריא 'אהרן', אהרן אוהב שלום ורודף שלום, זו מידתו של אהרן הכהן. הזכרנו את דברי הגמ' במסכת שבת שכשעלה משה רבינו לקבל את התורה אמר לו הקב"ה כלום אין שלום בעירך, הקב"ה מבקש ממשה שיאמר שלום, מכוח מידתו של אהרן שהוא אוהב שלום היה צריך לומר שלום, אבל משה הוא זה שעלה, לא אהרן עלה, רק אמת ושלום נפגשו, אז כן היה צריך להיות גילוי של 'שלום'. לפי"ז נבין את עומק העניין, הזכרנו שעזרא הוא מכוח ה'היה לך לעזרני', שזה המדרגה הנקראת שלום, עזר כנגדו, "וידעת כי שלום אהלך" (איוב ה כד), וזה עומק התיקון במדרגה הנקראת בבל. השורש שהקב"ה מאריך אפיה, מצד מידת האמת אין מאריך אפיה, יש מציאות של מידת האמת לעצמה, אלא מתגלה המאריך אפיה מכוח התפיסה הנקראת שלום, זה שורש המציאות של ארך אפיים, וזה עומק התיקון של המדרגה הנקראת בבל.

ובזה נעמוד ונשלים את הנקודה, חז"ל מלמדים אותנו מה ההבדל בין תורת בבל לתורת ארץ ישראל, תורת ארץ ישראל נקראת מקל נועם שנעימים זה לזה בהלכה, ואילו תורת בבל נקראת מקל חובלים. אבל זה כשתורת בבל עומדת לעצמה ותורת ארץ ישראל עומדת לעצמה, אבל כאשר תורת ארץ ישראל תתאריך לתורת בבל בשלמות היא תהיה

רצונו, זורק 'אבן' למרקוליס זה בחינת אב וכן, אריכות האב ע"י הבן, זה האריכות האף שמתגלה בצד התיקון.

המקור של יניקת גלות מצרים, מדרשה של תורה זהו דרשת ק"ו, חז"ל אומרים במפורש, העבודה שהיתה בחומר ובלבנים, "בחומר ובלבנים דא קל וחומר", זה גלות מצרים. מצד כך לגלות בבל יש יניקה מגלות מצרים כמו שהוזכר, "ותהי להם הלבנה לאבן והחומר היה להם לחומר", גלות בבל ממשיכה את אות יניקה מק"ו כי אין מדרגת אבן אלא מדרגת לבינה וחומר, א"כ הם יונקים ממדרגת הק"ו. יתר על כן הזכרנו שהאותיות קודם ל'בל' הן 'אך', וזהו שורש יניקת בבל עצמה, מ'אך'. אבל מצד מהלך התיקון כמו שחידדנו שורש היניקה הוא, "ה' ה' קל רחום וחנן ארך אפיים" (שמות לד ו), מצד מדרגת הארך אפיים מתגלה שנעשה מציאות של האריכות של הדברי תורה שמתפשטים ממדרגת ארץ ישראל למדרגת בבל, זה שורש היניקה של מדרגת תלמוד בבלי.

"במחשכים הושיבני כמתי עולם", מה זה 'מחשכים'? כאשר הקב"ה מאריך את אפו לעוברי רצונו זה זמן של מחשכים, רשע וטוב לו, זה תורת בבל. תורת בבל נמצאת במקום שנקרא ארך אפיים, הוא מאריך את הדבר, אבל לבסוף מתגלה וגבי דיליה, הקב"ה ישיב להם כגמולם, "בת בבל השדודה אשרי שישלם לך את גמולך" (תהילים קלז ח), הוא ישיב לה כגמולה לפי עומק הקלקול, כי לבסוף מתגלה שהדרשה של ארך אפיים יוצאת מהכוח לפועל בשלמות, ובסוף מתגלה 'גבי דיליה'.

כיון שנתבאר ששורש כל יניקת תורת בבל זה במדרגת ארך אפיים, הברכה של הרואה

במדרגת שלום, מדין של שלום מפרנסים עניי עכו"ם עם עניי ישראל מפני דרכי שלום, תורת שלום מצרפת את ישראל ואומות העולם, היא מאירה מִישראל לאומות העולם, ובעצם היא מאירה מארץ ישראל למקום בבל, זו התורה בבבל במדרגת 'ארץ' מצד המדרגה העליונה.

כאשר בבל מתארכת מארץ ישראל אז מאירה תורה חדשה. תורת בבל שצריכה להאיר מצד התיקון, תורת ארץ ישראל היא מקל נועם, נעימים זה לזה בהלכה, התוספת שמתגלה בבבל היא תורת שלום עם אומות העולם. מצד כך ירידה לבבל מתגלה בה התורות שלום שהייתה צריכה להתגלות, אבל אם תורתם היא מקל חובלים אז אין שלום עם אומות העולם, אולם זה יתגלה כשתורת בבל תהיה הארכה של תורת ארץ ישראל בשלמות, אז יתפשט ה'מקל נועם' אף לתורת בבל. השתא בפנימיות תורת בבל יונקת מארך אפיים, להאריך את ארץ ישראל לבבל, אולם לעת"ל תורת בבל כבר לא תהיה מקל חובלים, אלא הנועם של ארץ ישראל יתגלה בבבל. אז הנועם של ארץ ישראל זה נועם ה', וכאשר זה מתאריך לבבל מתגלה בזה תורת שלום, צירוף של אומות העולם יחד עם ישראל, זה המדרגה שצריכה להאיר בתורת בבל. כשהארה הזו

תאיר בשלימות בבחינת צירוף של השלום שמצרף את הכל, אז יתגלה כל מציאות השלום בשלימותו, "וגר זאב עם כבש" (ישעיה יא ו), אז יהיה אחדות של תורת ארץ ישראל עם תורת בבל בשלימותה. בעומק זה השורש של תורת בבל שהיא מלשון 'בלל', הכל נמצא בתוכה כי היא כוללת את תורת ארץ ישראל, היא האריכות של תורת ארץ ישראל, וכלול בה הכל, כי היא תורת שלום, לא מצא הקב"ה לישראל כלי מחזיק ברכה אלא השלום.

כשיתגלה המשיח במהרה בימינו ויאירו תורת בבל ותורת ארץ ישראל בבת אחת, אור הנועם של ארץ ישראל יאיר בתורת בבל ויתגלה מדרגת השלום שמצרפת את ישראל עם אומות העולם. אז יתגלה שהירידה לבבל היא לא לגלות בין אומות העולם, אלא לשלום. זוהי שלימות ההארה בסוד הבבל משורש 'בבא-קל', גילוי האלקות בשלימות שמאיר ממדרגת ה"היה לך לעזרני" לומר שלום, שלימות של כל החלקים כולם גם יחד, במקום הזה המלאכים לא יכולים להתנגד לתורה למטה כי היא המצרפת את הכל, זה המדרגה השלימה בשורש 'בבל'.

מספר שיעור בקול הלשון #31521503

סוגיות במחשבה

בבל

ואמרין שהקב"ה מתחיל עליהם, ולכך אין לשון שלהם שהוא ארמי בכלל ע' לשון (ומתחיל פירוש, שחוזרים לשורשם, והיינו שנכללים בלשה"ק, ולכך הזכירה תורה לשון ארמי, ודו"ק). אבל שאר ע' לשון, אע"ג שאין לשונם המיוחד להם, כי לשונם המיוחד הוא לשה"ק, מ"מ אין שאר הלשונות רחוק מהם, כמו שהיא לשון ארמי. אע"ג שאמרו (ב"ר, שם) אל יהיה לשון ארמי קל בעיניך, שהרי התורה חלק לו כבוד, אין זה קשיא למבין, כי בתורה חלק אל לשון ארמי כבוד (וביאורו כנ"ל, כי נכלל בלשה"ק) אבל אין לשון ארמי שייך אל ע' לשון, שהם בעולם אשר המלאכים שהם ע' שרים ממונים על ע' אומות, עכ"ל.

ועיין עוד בדבריו (אבות, פ"ה, גבי בן בג בג אומר) וז"ל, לשה"ק מורה על עוה"ז, ואלו התרגום אינו לעוה"ז וכו'. והתלמוד היא מעלת התורה בפרט, ולכך היא בלשון ארמי, וכו'. ומפני זה המאמר הוא בלשון ארמי, שהוא לשון גרים, ולא לשה"ק, וכו', כי הלשון הוא מורה על המדרגה העליונה שיש לתורה (וזהו אור תורת משיח, בן גרים) וכו', ולפיכך כאשר בא לספר מדרגת התורה העליונה, היה המאמר בלשון ארמי ולגרים, עכ"ל. והוא בסוד יתרון האור מן החושך הנגלה דייקא בתורת בבל, כמ"ש (סנהדרין, כד, ע"א) במחשכים הושבני וגו' (תהלים, פת, ז), זו תורת בבל.

אמרו (סוטה, מט, ע"ב) ואמר ר' יוסף, בבבל לשון ארמי למה, אלא או לשה"ק או לשון פרסי. ועיין רש"י (ב"ק, פג, ע"א, ד"ה פרסי) וז"ל, ובבל הסמוך לפרס נקט לשון פרסי, עכ"ל. אולם עיקר דיבורם בבבל היה בלשה"ק או ארמי, כמ"ש רש"י בגיטין (סה, ע"ב, ד"ה ודייק) וז"ל, כשמספרין, פעמים בלשון ארמי, ופעמים בלשון עברי, עכ"ל. ועיין תוס' (מגילה, י, ע"ב, ד"ה שאר).

ואמרו (גדרים, י, ע"א) איתמר, כינויין, ר' אמר לשון גוים הם. ופירש בפסקי הרי"ד (שם) וז"ל, פירוש, בבבל שהיו מדברים הגוים בלשון ארמי, ודומה לשונם ללשון ישראל, עכ"ל. וכן מבואר במהר"ל (כתובות, ק"א, ע"א) וז"ל, וידוע כי לשון ארמי הוא בבבל, והלשון הזה הוא קרוב ביותר אל לשון הקודש, שהוא לשון א"י. ואמרו (ב"ר, עד) אל יהיה לשון ארמי קל בעיניך, כי הכתוב חלק לו כבוד בתורה. ובשביל כך היה בבל בית אמם, שהאם מתייחס אל הנולד, ולכך יש לישראל התייחסות אל בבל, עכ"ל.

וכתב עוד המהר"ל (סוטה, לג, ע"א) וז"ל, מלאכי השרת אין מכירין כלל לשון ארמי (ולכך אין נזקקין למתפלל בלשון ארמי, כמ"ש), וכמו שביארנו במסכת מגילה (י, ע"ב) אצל והכרתי לבבל שם ושאר, שאין להם כתב ולשון. ור"ל שאין להם לשון ארמי בכלל ע' לשונות, אע"ג שהיא לשון בודאי (והוא ממוצע בין לשה"ק לע' לשון) אינו בכלל ע' לשון שברא הש"י. ומה שלשון ארמי אינו בכלל ע' לשון, מפני שאמרו (סוכה, נב, ע"א) כי על כשדיים נאמר, זה העם לא היה,

מדור
רל"א
שערים

צירוף
ב - ל

רל"א שערים ב-ל

ובו לא כתוב מיתה, כי היה חיבור במדרגת לב.

והנה תולדות ראשונים שהיו בעולם, קין והבל, הבל, לב-ה. כי בהבל נתגלה חיבור הלב של אדה"ר וחיה ונגלה חיבורו של הבל אל ליבה של חיה. וכאשר קם קין על הבל והרגו, ביטל חיבור הלב. ובשעה זו נתחדשה אבלות בפועל ראשונה בעולם. אבלות, אבל א-לב. בבחינת טוב ללכת אל בית האבל וגו', והחי יתן אל לבו. אבל אל-לבו. ושורש אבלות זו נעוץ בחיה שנתנה לאדה"ר לאכול מעץ הדעת, שעליו נאמר ביום אכלך ממנו מות תמות. ומעשה זה הוגדר בחז"ל, היא שפכה דמו של עולם.

והנה יש רציחה בפועל, ויש אביזריהו, מלבין (לב - י) פני חברו, הנקרא עלב. ע-לב. והנה אמרו, עשרה דורות מאדה"ר עד נח וכו', אולם במקום שיהא תיקון הלב, נעשה קלקול כמ"ש ויתעצב ה' אל לבו. וכתוצאה מכך נעשה מבול. לב-מו. ועיקר גזר דינם לא נחתם אלא על הגזל, היפך צדקה-נותן. גזל כולו מקבל, קבל, לב-ק, שהוא בחינת בלק אותיות קבל, כנודע. ותולדת כך נעשה הסבל הגדול בעולם כמעט לכל יושבי תבל. סבל, לב-ס. וחל על עצם העולם הנקרא תבל. לב-ת. כלומר על עצם שורש העולם הנקרא לבו של העולם, כמ"ש חז"ל שיש במקום לב, כמ"ש

רבותינו לימדונו (מבואר היטב בעץ חיים) שמדרגת לב שורשה ל"ב נתיבות

חכמה עליונה שבראש. וכאשר הארה זו מתפשטת לתוך גופו של האדם נעשה "לב". וכאשר ח"ו אינה מתפשטת, אזי זהו בחינת "בל", לשון שלילה.

הארה עליונה זו היא ממדרגת הלובן העליון. לכן לב-ן, כמבואר בדברי רבותינו. וכאשר הארה זו מאירה אצל נקבה נעשה במקום הלב, מקום דדיה, חלב, לב-ח. ומדרגת חלב מקשרת את הולד לאמו, ללובן העליון, ללבה של האם. חלב אותיות חבל, שהחלב נעשה חבל המקשר בין הולד לאם. ובעומק הכח המקשר הוא ה"לב" כנ"ל.

וכשם שהוא בכח המקשר בין הולד לאמו, כן שורש כח ההולדה, "זכר" "ונקבה" שורשו חיבורם בלב. והוא בחינת בעל, לב-ע. כי תחילת החיבור הוא בחינת חיבוק, אח"כ נישוק, ואח"כ חיבור גמור ומקום החיבוק במקום הלב, חיבור לב אל לב, זהו מהות עומק החיבוק.

ועיקר החיבור בין בחור לבתולה. בתולה, לב-תוה. ובמלכי אדום הנזכרים בפרשת וישלח, ז' ראשונים שבהם לא הוזכר נקבה בהם. ובמלך השמיני (בחינת חלב, לב, ח, כנ"ל) הוזכרה אשתו ושמה מהיטבאל, לב-מהיטא.

דברו על לב ירושלים. ולב דקלקול שבעולם
הוא בבל, לב-ב.

ואחר עשרה דורות בא אברהם לתקן זאת.
ועיקר הפסולת היוצאת לתרבות רעה

ביום מיתתו הוא עשו, בחינת אדם בליעל,
היפך אדם, אדום, בליעל, לב-עלי. ושורשו
שהוא זרעו של בתואל, לב-תאו. ולעומתו
יעקב נושא את בלהה, לב-הה, תחלת תיקון
הלב. ובשבטים עיקר התיקון לכך, זבולון,
לב-זון, זון ר"ת זכר ונקבה, תיקון אחדותם.
והמתנגד ליעקב לבן, לב-ן. שהוא נבל כנודע,
ופסולתם של אלו בבחינת זבל, לב-ז. ושורשם
נחש, פורץ גדרו של עולם, פורץ את הגבול,
גבול, לב-גו, פורץ את הלב.

ושלמות התיקון בבנין המשכן ע"י בצלאל,
וכל חכם לב. בצלאל, לב-אצל.

ובכניסה לא"י ע"י כלב, לב-כ. ובמצות יובל
הנוהגת בארץ, יובל, לב-ו. ושורשו יום
החמישים של מתן תורה, במשוך היובל המה
יעלו בהר.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: אביאל,
אבימלך, אבל, אבשלום, אהליאב, חלב, זבל,
חבל, לבן, אלגביש, אלישבע, בבל, בהלה,
בלע, בעל, ברזל, בתולה, גבל, גבול, בגלל,
בבל, בול, זבולון, בחל, חלב, כלב, בל, לב,
יובל, יבול, לבש, להב, בלהה, בלה, בלט,
בלעם, בלשאצר, בלתי, סבל, בצל, בצלאל,
בישל, גבעל, גבריאל, גבלה, הבל, מבול,
לבנון, נבל, איזבל, בתואל, גבול, לביא,
עיבל, קבל, שביל, שבלים, תבל, יבלת, בלק,
מהיטבאל, מלבן, עלב, שבלול.

מדור קבלה

בלבביפדיה קבלה
בבל

מילון ערכים בקבלה
בבל

בלביפדיה קבלה

בבל

ע"א) אמר רב, עשינו עצמנו בבבל כא"י לבהמה דקה.

עיגולים: גמול - מגל, כעיגול. וכתוב (תהלים, קלז, ח) בת בבל השדודה אשרי שישלם לך את גמולך שגמלת לנו.

ישראל - יושר. אוה"ע - עיגולים (כמ"ש הפתחי שערים, נתיב עיגולים ויושר), ולכך כל גלות של ישראל לבין אוה"ע, הוא יציאה מיושר לעיגולים. וגלות ראשונה, "בבל".

כתיב (מלכים, ב, כה, א) בא נבוכדנאצר מלך בבל הוא וכל חילו על ירושלים ויחן עליה ויבנו עליה דיק "סביב".

כתיב (ירמיה, נ, יד) ערכו על בבל סביב.

יושר: כתיב (ירמיה, מ, ד) ועתה הנה פתחתך (לירמיה) היום מן האזקים אשר על ידך אם טוב בעיניך לבוא אתי בבל בא ואשים את עיני עליך ואם רע בעיניך לבוא אתי בבל חדל ראה כל הארץ לפניך אל טוב ואל "הישר" בעיניך ללכת שמה תלך.

ג' קווים שורש לחזקה. ואמרו (קידושין, עא, ע"א) אמר שמואל משמיה דסבא, בבל בחזקת כשרה עומדת, עד שיודע לך במה נפסלה. ומצד כך נקראת בבל, כמ"ש (סנהדרין, כד, ע"א) מאי בבל, אמר ר' יוחנן, בלולה במקרא בלולה במשנה בלולה בתלמוד.

אור א"ס: אלופו של עולם, אל"ף. ובבל, הכפלת אות ב', והיינו הסתרה מרובה של האל"ף, שבמקום א-ב, נעשה ב-ב.

בבל נוטריקון בבא אל, שער לאלקים.

צמצום: מיצר. וכתוב (ירמיה, לט, א) בשנה התשיעית לצדקיהו מלך יהודה בחדש העשרי בא נבוכדנאצר מלך בבל וכל חילו אל ירושלים "ויצרו" עליה. מיצרי בבל, עיין גיטין (ו, ע"א), וקידושין (עא, ע"ב). ועיין שפתי כהן (שמות, א, י) וז"ל, בבל בא"ת ב"ש, שש"ך, גימט' והוא היה בר מצרן, עכ"ל.

חלל הפנוי, ע"ז. וכתוב (ירמיה, נא, מז) ופקדתי על פסילי בבל וכל ארצה תבוש וכל חלליה יפלו בתוכה. ועיין רבינו בחיי (בראשית, יא, ד) וז"ל, עשה נבוכדנצר צלם זהב הנקרא "בל", וז"ש (ירמיה, נא, מד) ופקדתי על בל בבבל, עכ"ל. ושם שורש כל הע"ז, דור ההפלגה, ונמרוד שמלך בבבל. ועיין ר' יוסף אבן יחיא (דניאל, א, א). ועיין ע"ז (יא, ע"ב).

קו: אחר סיום הקו מתפשט הארתו עוד למטה, כמ"ש המפרשים. וזהו ארץ ישראל ובבל. א"י מקבלת את הקו עצמו, ובבל את הארת התפשטותו. ולכך יש דברים שבבל שווה לא"י, ויש ששונה. כגון, עיין כתובות (קיא, ע"א) כל הדר בבבל כדר בא"י. ובגיטין לשיטת רב בבבל כא"י לגיטין, ולשמואל לאו. וכן מ"ש (ב"ק, פ,

ועיין רש"י (תהלים, פ, ו) שבבבל היו ע' שנה שהוא שליש ממצרים, ר"י שנה.

ובבבל שינו לשונם בני ישראל. עיין שפתי כהן (בראשית, מו, ג).

שערות: שער - עשר. ואמרו (ר"ה, יא, ע"ב) צום ה"עשירי", זה עשרה בטבת

ועיין מגלה עמוקות (נח) שמבבל הוציאו ישראל תורה שבע"פ.

(טבת חודש עשירי, ויום עשירי שבו) סמך מלך בבל על ירושלים. וזהו עשר דקלוקול. והוא בחינת עשר - עשיר. ואמרו (ביצה, לב, ע"ב) עתירי בבל יורדי גיהנם הם. ופעם ראשונה שכתוב בתורה בבל, הוא בבראשית פרק י', פסוק י', ודו"ק.

עינים - שבירה: שבירה, פיזור, פירוד. וכתוב (בראשית, יב, ב) על כן קרא שמה בבל וגו', ומשם הפיצם ה' על פני כל הארץ.

אזן: בקלוקול, חרשות. וכתוב (ירמיה, כד, א) ואת "החרש" (ודרשו חז"ל שזהו לשון חרשים, שכולם נעשים חרשים כאשר הם דוברים) ואת המסגר מירושלים ויבאם בבלה.

ואמרו חז"ל (חולין, סג, ע"ב) על עוף ראה שרואה ביותר, עומד בבבל ורואה נבלה בא"י. ואמרו (כתובות, עז, ע"ב) אמר ר' חנינא, מפני מן אין בעלי "ראתן" בבבל, מפני שאוכלין תרדין ושותין שכר של היזמי. ועיי"ש מפני מה אין מצורע שחשוב כמת.

באזן נגלה אות ה'. ואמרו (ברכות, נז, ע"ב) דרש רב המנונא, הרואה בבל הרשעה צריך שיברך חמש ברכות.

וכתוב (מלכים ב, כה, א) ואת "עיני" צדקיהו עור ויאסרוהו בנחשתים ויבארו בבל. וכתוב (ירמיה, לט, ו) וישחט מלך בבל את בני צדקיהו ברבלה לעיניו. ואמרו במדרש (ויק"ה, טז) שעין הרע שכיח בבבל.

חוטם: כתיב (ירמיה, נ, לד) למען הרגיע את הארץ והרגיז לישיבי בבל. וכתוב (שם, נא, מה) צאו מתוכה עמי ומלטו איש את נפשו מחרון אף ה'.

ומצד התיקון כתיב (ישעיהו, יד, ט) ויען ויאמר נפלה נפלה בבל וכל פסילי אלהיה "שבר" לארץ. וכתוב (ירמיה, כח, ב) כה אמר ה' צבאות אלהי ישראל לאמר, "שברתי" את על מלך בבל. וכתוב (שם, נ, כג) איך היתה לשמה בבל בגוים. וכתוב (שם, נא, ח) פתאם נפלה בבל ותשבר. ואמרו (ברכות, נז, ע"ב) ראה בבל הרשעה אומר, ברוך שהחריב בבל הרשעה. ועיין סנהדרין (פט, ע"א).

ועיין נדרים (כב, ע"א) ונתן לך ה' רגז, בבבל כתיב.

פה: כתיב (בראשית, יא, ב) על כן קרא שמה בבל, כי שם בלל ה' שפת כל הארץ. וכתוב (ירמיה, נא, מד) ופקדתי על בל בבבל והוצאתי את בלעז מפיו.

עתיק: כח שלילה, מעתיק את הדבר ממקומו, סוד אפס. וזהו בבל, לשון בל, כגון ב"בל" תוסיף. כל המוסיף גורע, ונהפך מהוספה לאפס.

אריך: כתיב (בראשית, י, י) ותהי ראשית ממלכתו "בבל" ו"אריך", ודו"ק.

אריך, אורך, אורך. ובבבל נעשה חושך, כמ"ש (סנהדרין, כד, ע"א) במחשכים הושבני כמתי עולם, אמר רב ירמיה, זו תלמודה של בבל. ועיין חומת אנך (תהלים, קמג, ג).

אריכות ימים. ואמרו (ברכות, ח, ע"א) אמרו ליה לר' יוחנן, איכא סבי בבבל, תמה ואמר, למען ירבו ימיכם וימי בניכם על האדמה כתיב, אבל כח"ל לא, כיון דאמרי ליה מקדמי ומחשכי לבי כנישתא, אמר היינו דאהני להו. ואמרו (שבת, נג, ע"א) וכן תרגמה "אריוך בבבל", ודו"ק. ואמרו (חולין, קלז, ע"ב) מאן ריש סדרא בבבל, א"ל אבא אריכא.

אבא: כתיב (ישעיה, לט, ה) הנה ימים באים ונשא כל אשר בביתך ואשר אצרו "אבותיך" עד היום הזה בבבל.

אמא: סוכה, כאם הסוככת על בניה. וכתיב (מלכים, ב, יז, ב) ואנשי בבל עשו את סכות.

ז"א: זון, ז"ת, שבע, שבעים. וכתיב (ירמיה, כה, יב) ויהי כמלאות שבעים שנה אפקד על מלך בבל. וכתיב (שם, לו, כט) בא יבוא מלך בבל והשחית את הארץ הזאת והשבית ממנה

אדם ובהמה. ונודע, אדם גימט' מ"ה, ז"א. בהמה, גימט' ב"ן, נוק'.

ז"א, ינוקא. ועיין סוכה (ה, ע"ב) שבבבל קוראין לינוקא רביא.

ששים ריבוא. ואמרו (ברכות, נח, ע"א) נקטינן, אין אוכלסא בבבל, תנא, אין אוכלסא פחותה מששים רבוא. ואמרו (פסחים, נד, ע"ב) אמר שמואל, אין תענית "ציבור" בבבל, אלא ט' באב בלבד.

נוק': כתיב (ישעיה, יג, א) משא בבל אשר חזה ישעיהו בן אמוץ וגו', ישסו "בתייהם" ונשיהם" תשגלנה.

נוק'. בחינת בת. וכתיב (ישעיה, מז, א) בתולת בת בבל.

וכתיב (ירמיה, לח, כב) והנה כל הנשים אשר נשארו בבית מלך יהודה מוצאות אל שרי מלך בבל. ועיין רש"י (יחזקאל, מג, יא) וז"ל, וי"א בבבל נכשלו בנכריות, עכ"ל. ועיין עוד בדבריו במלאכי (ב, יא). ועיין קהלת יעקב ערך בבל, שיונקת מלילית זעירתא, עיי"ש.

כתר: אין. וכתיב (ירמיה, נא, כט) לשום את ארץ בבל לשמה "מאין" יושב. אין דקלקול.

קוצו של יו"ד. ואמרו (קידושין, עא, ע"א) בימי רבי בקשו לעשות בבל עיסה לא"י, אמר להן, קוצין אתם משימים לי בין עיני.

רצון. ואמרו (ברכות, נו, ע"ב) הרואה בבל הרשעה צריך לברך ה' ברכות וכו', הרואה מרקוליס אומר ברוך שנתן "ארץ אפים" לעוברי "רצונו". אריך - רצון - כתר.

חכמה: כתיב (ירמיה, ג, לה) חרב על כשדים נאם ה' ואל ישבי בבל ואל שריה ואל "חכמיה". וכתיב (שם, שם, מה) לכן שמעו עצת ה' אשר יעץ אל בבל ומחשבותיו אשר חשב על ארץ כשדים. וכתיב (שם, נא, יב) כי גם זמם ה' גם עשה את אשר דבר אל ישבי בבל. וכתיב (שם, שם, כט) כי קמה על בבל מחשבות ה' לשום את ארץ בבל לשמה מאין יושב. ובבל חכמה דקליפה, ובכללות חב"ד דקליפה, או כתר. עיין קהלת יעקב (ערך בבל), ועיין לקוטי תורה (כי תצא, בתחילתו).

שמן. ועיין שבת (כו, ע"א) עמד ר' יוחנן בן נורי על רגליו ואמר, מה יעשו אנשי בבל שאין להם אלא שמן שומשמן.

עיין גיטין (נח, ע"א) ד' קבין מוח נמצאו על אבן אחת או ט' קבין, מאי קראה, בת בבל השדודה, עיי"ש. ועיין רש"י (בראשית, יא, ג) וז"ל, לבנים - שאין אבנים בבל שהיא בקעה, עכ"ל. ועיין עוד בדבריו (תהלים, קב, א) שלקחו אבנים מירושלים לבנות ביכנ"ס בבבל. ועיין עוד בדבריו (דניאל, ו, יח).

בינה: יין. וכתיב (ירמיה, נא, ז) כוס זהב בבל ביד ה' משכרת כל הארץ מיינה שתו גוים. ואמרו חז"ל (ילק"ש, ירמיה, רפא) מ' שנה (מ' דייקא, בינה) עד שלא גלו ישראל לבלל נטעו כרמים בבבל, מפני שהמתיקה מרגלת לשון

לתורה. ועיין פסחים (ח, ע"א) תני ר' חייא, עשו אוצרות שחר בבל כאוצרות יין בא"י.

לב. בבל אותיות לב-ב, הכפלה של אות ב'.

בחינת נס, למעלה מז"ת, נס להתנוסס. וכתיב (ירמיה, נא, יב) אל חומת בבל שאו נס. ועיין בברכות (נו, ע"ב) ראה גוב של אריות או כבשן האש, אומר ברוך שעשה ניסים לאבותינו במקום הזה.

בינה במקום דדים, כמ"ש בברכות. והוא יסוד דאמא שמגיע ומתגלה לחוץ בחזה. וכתיב (יחזקאל, כג, יז) ויבאו אליה בני בבל למשכב דדים.

דעת: דעת המחברת. ואמרו (פסחים, מח, ע"ב) ככרות של בבל שנושכות זו מזו מצטרפות.

דעת גימט' ערב רב, כנודע. ואמרו (ביצה, לב, ע"ב) ואמר רב נתן בר אבא אמר רב, עתירי בבל יורדי גיהנם הם, וכו', אמר הני מערב רב קאתו.

חסד: חו"ג, תרי ידיים. וכתיב (ישעיה, יג, א) משא בבל אשר חזה ישעיהו בן אמוץ וגו', על כן כל ידים תרפינה. והיינו שיד ימין נעשה רפויה כיד שמאל. וכתיב (ירמיה, ג, מג) שמע מלך בבל את שמעם ורפו ידיו. ולהיפך כתיב (יחזקאל, ל, כד) וחזקתי את זרועות מלך בבל ונתתי את חרבי בידו, ושברתי את זרועות פרעה. ובתיקון אמרו (כתובות, כב, ע"א) חזקה לכהונה, נשיאות כפים בבבל.

- ויתגלו להם רזי התורה שנתשכחו בבבל ע"י הצרות, עכ"ל. ועיין פסחים (פח, ע"א) ובבלי עסקי באוריתא, ואמר ר' אלעזר וכו'. ועיין קידושין (מט, ע"ב) ועניות בבבל הוא דאיכא, מאי עניות, עניות דתורה וכו', עיי"ש. וחלק מעניות דתורה בבבל, דליכא סמוכין ואין דנים קנסות בבבל. עיין ב"ק (פד, ע"ב), ועוד.

נצה: נו"ה, אתר דמיניה ינקין נביאים. וכתוב (ישעיה, יג, א) משא בבל אשר חזה ישעיהו בן אמוץ. ובקלוקל כתיב (ירמיה, לז, יט) ואיה נביאיכם אשר נבאו לכם לאמר לא יבא מלך בבל עליהם ועל הארץ הזאת.

הוד: נו"ה, רגליין. ואמרו (עירובין, מה, ע"ב) ושל עולי בבל כרגלי הממלא.

ועיין קהלת יעקב (ערך בבל) שבבל יונקת מלבנה שיונק מהיכל עצם השמים שהוא בחינת הוד.

יסוד: בקלוקל נעשה סריס. וכתוב (מלכים, ב, כ, א) ומבניך אשר יצאו ממך אשר תוליד יקחו והיו "סריסים" בהיכל מלך בבל. והבן שיש ב' משמעויות לסריס, ושורשם אחד.

זרובבל, זרו-בבל, לשון זרע, נולד בבבל. ועיין סנהדרין (לח, ע"א).

ציון. וכתוב (ירמיה, נא, לה) חמסי ושארי על בבל תאמר ישבת ציון. וכתוב (זכריה, ב, יא) הוי ציון המלטי יושבת בת בבל. וכתוב (תהלים, קלז, א) על נהרות בבל שם ישבנו גם בכינו בזכרנו את ציון. ועיין כתובות (קיא, ע"א)

מים. ואמרו (עירובין, כא, ע"א) אין בורגנין בבבל, ושכיחי בידקי דמיא. ואמרו (תענית, י, ע"א) א"ר אושעיא, צמאי דכתיב שוכנות על מים רבים רבת אוצרות, מי גרם לבבל שיהיו אוצרותיה מליאות בר, הוי אומר מפני ששוכנת על מים רבים. אולם עיין סנהדרין (צג, ע"א) ואין מצולה אלא בבבל, שנאמר האומר לצולה חרבי ונהרותיך אוביש מיד מלאים וכו'. ועיי"ש (קט, ע"א) בבל ובורסיף.

גבורה: כתיב (ירמיה, נא, ל) חדלו גבורי בבל להלחם.

אש. וכתוב (ירמיה, כא, י) ביד מלך בבל תנתן ושרפה באש.

צפון. ואמרו (גיטין, ו, ע"א) בבל לצפונה דא"י קיימא.

תפארת: כתיב (ישעיה, יג, יט) והיתה בבל צבי ממלכות "תפארת" גאון כשדים וגו'.

תפארת - תת-רפא. רפואה. וכתוב (ירמיה, נא, א) רפאנו את בבל ולא נרפתה. ועיין סנהדרין (צו, ע"ב).

תורה. ואמרו (סנהדרין, קט, ע"א) בבל ובורסיף, סימן רע לתורה [ועיין שבת (לו, ע"א) בבל בורסיף, בורסיף בבל]. אמר רב אסי, בור שאפי. ופרש"י בסוכה (לד, ע"ב) וז"ל, בור ששפו את מימיו ולא נשתייר בו כלום, עכ"ל. ועל אתר כתב, וז"ל, משכח האדם כל מה שלמד, עכ"ל. ועיין רש"י בישעיה (יב, ג) וז"ל, ממעיני הישועה

אמר רב יהודה, כל הדר בבבל כאילו דר בא", שנאמר הוי ציון המלטי יושבת בת בבל.

כאילו אוכל בשר אבותיו, וי"א כאילו אוכל שקצים ורמשים.

מלכות: כתיב (בראשית, י, י) ותהי ראשית "ממלכתו" בבל.

ועיין ברכות (נז, ע"ב) ראה מקום שנוטלין משם עפר, אומר ברוך אומר ועושה. ופרש"י וז"ל, מקום יש בבל שאין בהמה יוצאה משם אם אין נותנין עליה עפר מעפר המקום, והוא סימן השמד ומקללותיה של בבל היא, עכ"ל, עיי"ש.

הלל. ואמרו (פסחים, קיח, ע"א) מהיכן הלל הגדול וכו', עד נהרות בבל.

עניא דלית לה מגרמה כלום. ואמרו (יבמות טז, ע"א) הרבה כרכים כבשו עולי מצרים ולא כבשו עולי בבל, וקדושה ראשונה קדשה לשעתה ולא קדשה לעת"ל, והניחום כדי שיסמכו עליהם עניים שבביעית. ואמרו (קידושין, מט, ע"ב) י' קבין של עניות ירדו לעולם, תשעה נטלה בבל ואחד כל העולם כולו.

רוח:

כתיב (ירמיה, נא, א) כה אמר ה' הנני מעיר על בבל ואל ישבי לב קמי רוח משחית.

שם. ושמות החודשים עלו מבבל. עיין רבינו בחיי (שמות, יב, ב). וכן שמות חדשים של בני אדם נתחדשו שם.

אמרו (קידושין, מט, ע"ב) ואמר ר' יוחנן, זו חנופה "וגסות הרוח" שירדו לבבל. ועיין קהלת יעקב ערך בבל, שבבל בחינת רוח סערה, עיי"ש.

נשמה: מתהפך נשמה ללשון נשמו, לשון שממה. ומכח כך נעשית בבל שממה, כמ"ש (ירמיה, נ, כג) איך היתה לשמה בבל בגוים.

נפש: כתיב (ירמיה, לח, יז) ויאמר ירמיהו אל צדקיהו, כה אמר ה' אלקי ישראל, אם יצא תצא אל שרי מלך בבל וחיתה "נפשך" והעיר הזאת לא תשרף באש וחיתה אתה וביתך.

חיה: אמרו (ברכות, נז, ע"א) העומד ערום בחלום בבבל, עומד בלא חטא. בבחינת ימותו ולא בחכמה, ומתגלה החכמה "תחיה" את בעליה, ונעשה ערום מן הגוף, כמ"ש על אדה"ר גופו מבבל, וכל חיותו אינו בלבוש של גוף אלא חי בחכמה.

קבר נקרא נפש. ואמרו (כתובות, קיא, ע"א) כשרין שבשאר ארצות בבל קולטתן, וכו', לענין קבורה.

יחידה: משיח. ואמרו (כתובות, קיא, ע"א) אמר אביי, נקטינן, בבל לא חזיא חבלי דמשיח, עיי"ש.

עפר. ואמרו (זבחים, קיג, ע"ב) א"ר אמי, כל האוכל מעפרה של בבל כאילו אוכל בשר אבותיו, תנ"ה, כל האוכל מעפרה של בבל

בלביפדיה ערכים בקבלה

בבל

משבעים שרים, ואולי עי"ז לא יהיה תקומה לישראל, ויחזור השפע לקליפות, עכ"ל.

ומצד מקום בבל בצורת אדם בליעל, כתב שם (בא) וז"ל, ובכל מקום שנאמר גלות, הוא שהקליפה היא מלבשת הקדושה ומכסה אותה, וסימנך (חבקוק, א, ד) רשע מכתיר את הצדיק וכו'. ובגלות בבל הלבשה הראש, וזהו מ"ש (דניאל, ב, ב) אנת הוא רישא דדהבא, ועי"ז נאמר (איכה, א, ה) היו צריה לראש, שהלבישו הראש, עכ"ל. והיא כנגד י' של שם הוי"ה, כמ"ש במחברת הקודש (שער פורים, ד"ה סוד פורים), עיי"ש בהרחבה. ועיין זוהר (וארא, לד, ע"ב) ובמקדש מלך, שבבל או כנגד כתר, או כנגד חב"ד, עיי"ש.

ועל מקום יניקת בבל מאדה"ר, כתב בשערי מאמרי רשב"י (קדושים) וז"ל, כל רגל ורגל נחלק לשלשה פירקין. והנה שני הפרקים העליונים שבשני הרגלים, שהם הנקראים עגבותיו, היו מן בבל ומן אקרא דאגמא כנזכר בגמ', ואל תתמה מזה, כי קרובות הם לא"י מאוד, כמ"ש במדרש וירושלמי, עכ"ל.

ואף הגאולה מבבל אינה שלמה, כמ"ש בספר הליקוטים (תהלים, פד) וז"ל, בבל, שיצאו משם במטמוניות (היינו יציאה בהסתרה), ועדיין נשארו שם ניצוצות, ולכן כל העולה מבבל עובר בעשה, וכמשה"ה בבבלה יבואו, עכ"ל. ולכך בעלייה של עזרא לירושלים מבבל, נשארו המיוחסים בבבל, ועדיין נשאר שם ניצוצות לבררם, ולא כגאולת ישראל ממצרים.

כתב בעץ חיים (שער לו, פ"ב) וז"ל, הגירעון שהיתה עתה בגלות בבל הוא, כי אותן הארות שהיו מאירין ז"ס עליונים שבהם נתפשטה בינה בז"א כנ"ל בימי ביהמ"ק הראשון, וכולם היו מאירין בה בבחינת פכ"פ כנ"ל, הנה אלו האורות ירדו כולם ונמשכו אל הקליפות בעו"ה, אך לא ט"ס ראשונים עצמם שבה כנ"ל שעלו בז"א, אך אלו הז' האורות ירדו בקליפות, והיא חזרה אב"א, כנ"ל בימי החול. וזהו ענין גלות בבל ע' שנה, נגד ז' אורות אלו שהיא בחינת ז' כל אחד כלול מ', לכן נקרא גלות בבל, שהוא גימט' ד"ל, כנודע כי מלכות נבנית ע"י בוכ"ו, חילוף אהי"ה, שהוא גימט' ד"ל. ואז שיעור קומת המלכות היא אורך היריעה שלשים באמה ורוחב ארבע באמה, כמנין ד"ל, ועתה נתמעטה בנינה וקומתה הראשון שהוא גימט' ד"ל, עכ"ל. כן מבואר בשער ההקדמות (דף פה, ע"א) בלשון ברורה, עיי"ש. ועיין מחברת הקודש (שער הפורים, ד"ה דע כי בזמן גלות בבל) בהרחבה גדולה. וכתב שם וז"ל, וכן היה גלות בבל ע' שנה, כדי להכניע ע' דעמלק, עכ"ל.

וכח היניקה של ע' נפל לבבל, כנ"ל. וביאר בספר הליקוטים (נח, יא) וז"ל, ענין המגדל, ונמרוד חזר להתגלגל בנוככנדצר, ולזה עשה הצלם, אקימה בבקעת דורא. וכנגד שהיה בזמן נמרוד שפה אחת והיה מושל על כל העולם, לזה מלך בנוכדנצר על כל העולם. וז"ש (ישעיה, יד, יד) אעלה על במתי עב, לרמז לע"ב אומות. ורצה ג"כ שישראל ישתחוו לו (יניקת בחינת ע' כנ"ל), ואילו חנינה מישאל ועזריה השתחוו לצלם, לא היתה תקומה לישראל. וג"כ כוונתו היתה לבנות המגדל והעיר, וז"ס (דניאל, ד, כז) הלא דא היא בבל רבתא די אנא בניתא. ועשה צלם כנגד המגדל ורצה שיושפע עליו שפע

מדור
ארמית

מילון ערכים בארמית
בבל - ביב - יבבה - בבויא

מילון ערכים בארמית

בבל – ביב – יבבה – בבוּיָא

כך לא תמצא התורה רק מפוזר ומפורד, עכ"ל. וכתב בערוך השלם (ערך בבו) וז"ל, בבו - תרגום וישנאו אותו, עכ"ל. ושורש הפירוד הוא שנאה, מלשון שנים. וזהו בבל, מלשון בבו, שנאה, פירוד, ולכך היא ראשית לכל הגלויות.

וכן הבכי על הגלויות שורשו בבל, כמ"ש (תהלים, קלז, א) על נהרות בבל שם ישבנו

גם בכינו וגו'. וזהו בייב, בייבא - יבבה. ועיין ערוך השלם (ערך בייב, וערך בבי). וכתב שם וזל, בן בבאי, וכו', הוא היה ממונה על ההלקאה ברצועה, עכ"ל. ודרך הלוקים פעמים לבכות מרוב צערם, וע"ש כן המלקה נקרא בן "בבאי".

ובתיקון בסוד יתרון האור מן החושך, נעשה כלי ע"י גלות בבל, והוא

הנקרא בבוּיָא (הובא בערוך ערך אליה), והוא כלי לקשקש ולערב בו. והוא בחינת בבל, שבלולה מן הכל, מקרא משנה תלמוד וכו'. והוא הקישוט העולה מבלל, וקול הבכי, יבבה, נהפך לכלי ניגון, אבוב.

בבל ראש גלויות (ומצרים נכלל עמה, כי מצרים סוד צואר - גרון הנכלל בראש, כמ"ש האריז"ל). והראש, הוא התחילה, מלעילא לתתא. פתח, וע"ש כן נקרא בבל, בב-ל, לשון בבא, פתח. עיין ערוך ערך בב. והממונה על הפתח (שרים הממונים) נקרא ביבי. עיין ערוך ערך ביבי.

ומן הראש נמשך ויורד לתתא, לגוף, ע"י הגרון. ומקום שפיכה זו נקרא ביב (עיין עירובין, פח, ע"א), ביב שהוא קמור ד' אמות ברה"ר. וכן בבל, שלשונה לשון ארמית, היא ביב שדרכה נמשך שפע מלשה"ק לע' לשונות. ובתיקון זהו המשכת שפע, ובקלקול בלבול, וכמ"ש ביריעות שלמה (חוברת יא, ידיעה נא) וז"ל, בבל, מן בל, והיינו בלבול רב, עכ"ל. ובל בא"ת ב"ש, ש"ך, בחינת ש"ך דינים כידוע. וששך, בא"ת ב"ש בבל, כמ"ש בספר השורשים לרד"ק (ערך קום). וששך עולה בגימט' כתר, כמ"ש האריז"ל (והוא מלך בבל), והיינו כי בבל, שבה נגלה שפת ארמית, היא כתר וראש לכל ע' לשונות.

בבל, אות לפני ב', א', ונתחלף בבל לאבל, לשון אבלות. כי מצד הקלקול, ירדת לשה"ק לארמית, זהו בחינת מיתה, אבלות. כי לשה"ק מושרשת באור א"ס. והתרגום מצמצם ומגביל את לשה"ק. אות ב', אחריה אות ג', ונעשה בבל גבל, לשון גבול. ובבל ראש גלויות, בבל, גימט' גל עם הכולל, גל - גלות.

ומהות הגלות, פיזור, פיזור לד' כנפות הארץ, וכלשון המהר"ל (תפארת ישראל, פרק נו) וז"ל, וכאשר גזר השם יתברך גלות על ישראל, והם מפוזרים ומפורדים בכל העולם,

מדור ליקוטים

עבודה
מחשבה
קבלה
תורת בבל

עבודה

ובהקבלה לכך, בקומת האדם יש ג' מדרגות - חלק הקטנות שבאדם הוא מקום רגליו. כעובר שנקרא "ירך אמו".

חלק הבינוני שבאדם הוא מקום גופו.

ובלשון של 'מקום'. בבל היא במדרגה של גופא, ולכך גופו של אדה"ר נברא מבבל, שזהו בבל מלשון כלול שזהו הגילוי של מדרגת האותיות הבינוניות.

(מתוך שיעור בלבכיפדיה עבודת השם - 'אות').
מספר השיעור בקול הלשון #1132928

בבל היא הממוצעת בין ארץ ישראל לשאר ארצות.

על בבל נאמר "יותר ממה שהעמידה בבניינה העמידה בחורבנה". שבבל היא הממוצעת בין ארץ ישראל לשאר הארצות היות שהיא כלולה מהכל. ובעומק - בהבחנה דקה, היא כלולה מארץ ישראל ומכל הארצות כולם.

(מתוך שיעור בלבכיפדיה עבודת השם - 'ארב').
מספר השיעור בקול הלשון #33375104

מצאנו שנבוכדנצר מלך בבל אכל ארנבת חיה, ושורש הדבר מונח במילה 'ארנבת' עצמה.

כמובא בשל"ה שארנבת הוא נוטריקון 'נאור-בת'. הבת קאי על בבל, כלשון הפסוק "בת בבל השדודה". ונאור מלשון אור מצד שורש האור דקלקול שבבבל.

(מתוך שיעור בלבכיפדיה עבודת השם - 'ארנבת') מספר השיעור בקול הלשון #34225622

החי במדרגת גוף, חי במדרגת בבל.

כשהקב"ה ברא את האדם, את ראשו הוא ברא מארץ ישראל ואת גופו מבבל (סנהדרין לח).

בבל נקראת כן מלשון בלכול ומלשון עירוב. לעומת ארץ ישראל שעליה נאמר "אירא דארץ ישראל מחכים".

ולכן ניתן לומר על מי שחי במדרגת 'גוף', שהוא חי ב'מדרגת בבל', חי בעולם של בלכול.

לעומת מי שחי במדרגת 'ראש', חי במדרגת ארץ ישראל ש'מחכים'.

(מתוך דרשות 101 - 'גלות וגאולה הנפש').

מספר שיעור בקול הלשון #1130571

גלות הנפש בבחינת 'בבל'

ככל שאדם פחות מסודר בנפשו, והדברים מעורבבים אצלו, הוא נמצא בבחינת גלות, בבחינת בבל - ש'בילל ובלבל את האומות'.

כל עבודת האדם לצאת מהגלות, לצאת מהעירוב, ולהעמיד כל דבר על מקומו, "איש על מחנהו ואיש על דגלו". זהו שורש היציאה מהגלות הפנימית של הנפש אל החרות האמיתית.

(מתוך שיעור 'ניקיון לפסח').

מספר השיעור בקול הלשון #1127788

גילוי האותיות הבינוניות בבחינת 'מקום' - בבל.

יש אותיות קטנות, יש אותיות בינוניות ויש אותיות גדולות.

'לב' ו'בבל' שורשם חד. 'בבל' ענינו בלכול של הלב - של הכרות הלב. כל רגע של חיבור להאי עלמא, מותיר בנפש האדם רושם שלא במהרה משתכח. והמתבונן יראה שישנם מאות אלפי רשמים (ואף יותר) המשתקעים בנפשו של האדם בכל יום.

(מתוך דע את יחודך 001)

מספר שיעור בקול הלשון #1128502

שבעים שנות גלות בבל כנגד שבעים נפש יוצאי ירך יעקב

שורש בנין בית המקדש הוא מכח הצירוף של ה"ב אבנים שנהפכו להיות אבן אחת סביב ראשו של יעקב. ומכח אחדות זו שהעמיד יעקב, התהווה הבחינה של "נתאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים".

אמנם מכנגד כח האחדות - שורש הבניין, עומד כח ההתפרטות - שורש הפירוד.

כשכנסת ישראל התפרטה לשבעים נפש, התפרטות זו עדיין יסודה בקדושה בבחינת "שבעים נפש יוצאי ירך יעקב".

אמנם בהתפרטות זו מונח כבר שורש של גלות. כמבואר בחז"ל, שמנין ה'שבעים נפש' שירדו אבותינו למצרים הושלם ע"י יוכבד שנולדה בין החומות בכניסתם למצרים. דהיינו שבהשלמה למניין שבעים היה מונח כבר שורש הגלות. לא הגלות הגמורה שהרי יוכבד נולדה בין החומות, אבל זה היה כבר בבחינת 'בין לבין'.

ולכן גם גלות בבל היא שבעים שנה כמו שנאמר בקרא "כי לפי מלאות לבבל שבעים שנה אפקוד אתכם" שהם השבעים דקלקול היפך השבעים יוצאי ירך יעקב דתיקון.

(מתוך שיעור בלכביפדיה עבודת השם 'בית')

מספר שיעור בקול הלשון #37392399

'לב' ו'בבל' שורשם חד, וענינו בלכול של הלב.

העולם הפנימי והעולם בו אנו נמצאים, הינם תרתי דסתרי באופן גמור. כשתי צרות זו לזו.

העולם הפנימי הינו זך, טהור, בהיר וברור. עולם של הכרה. ואילו העולם בו אנו נמצאים, הוא עולם שמעורב טוב ברע (ורובו רע), הכל בלול, מעורב ומבולבל.

מחשבה

במגדל בבל נאמר "מצאו להם בקעה", כלומר הם מצאו מקום נמוך ושם הם מעמידים את המגדל, דייקא הפך ממקום הר המוריה.

ולכן כאשר חרב בית המקדש (בית הראשון) נופלים בנ"י למקום של דור ההפלה - גולים לבבל. נופלים בדיוק לצד השני - למקום בבל.

(מתוך שיעור אגדות הש"ס באופן של בנין - 'ברכות ג. שרפתי')

מספר שיעור בקול הלשון #1131625

מדרגת משה רבינו 'דו פרצופים' מדרגת בבל דתיקון

לגבי שורש בריאת האשה, נחלקו חכמינו בגמרא לחד מ"ד דו פרצופים נבראו, ולחד מ"ד האשה נבראה כזנב לאיש. עומק פרישת משה רבינו מן האשה, פירושו הוא שפירש מהאשה שבמדרגת זנב, ועלה למדרגת האשה - דו פרצופים.

בבל דתיקון נקראת כך מלשון 'שבלולה מן הכל'. זנב אינו כלול מהכל, לעומת דו פרצופים שהוא במדרגת תיקון שבלול מהכל - בבל. וזה מדרגתו של משה רבינו שהוא גואלם של ישראל.

(מתוך בלבכיפדיה מחשבה - 'גאולה')

מספר שיעור בקול הלשון #36097127

צירוף הלשונות ללשון הקודש, מבבל של קלקול או של תיקון.

שמצרפים את כל הלשונות ללשון הקודש, יש מדרגת קלקול שהצירוף הוא 'בבל' מלשון בבלול. ויש שהצירוף הוא בתיקון, וזה בבל מלשון "בלל את שפתם" שהוא כולל את כל השפות ביחד בשורש העליון.

(מתוך בלבכיפדיה מחשבה - 'גבריאל')

מספר שיעור בקול הלשון #37270642

עבודה זרה של בבל - 'בל' שמהותו בבלול האותיות.

נבוכדנצר עשה צלם, כמ"ש (דניאל, ג, א) "נבוכדנצר מלכא עבד צלם די דהב רומה אמין שתין פתיה אמין" וגו'. (ועיין פתחי שערים, נתיב גדלות דו"א, פתח מב. ונתיב אבי"ע, פתח ט, ועוד. ואדיר במרום, ח"א, מאמר ומחצדי דחקלא. ואמת ליעקב, אות צ', צלם).

ונקרא אותו צלם - בל, כלשון הפסוק (ירמיה, נא, מד) "ופקדתי על כל בבלי", אותיות "בל" מתיבת בבל.

והיינו שבלבל את האותיות. ושורש כוחו של הצלם מאותיות כ-צ, הנמצאים בשמו של נבוכדנצר.

ואלו אותיות שאינם בר צרוף כפשוטו, אלא צירופם ע"י בבלול ועירוב. וזהו כל מהות בבל, בבלול, בבלול של אותיות. וכנודע בפיו של הצלם היה שם המפורש של הציץ. וזהו כ-צ, כציץ, ודו"ק.

(מתוך רל"א שערים צירוף כ - צ)

מגדל בבל הקליפה ה'לעומת זה' של בית המקדש

אנשי דור ההפלה בנו מגדל "שיעלה לנו השמימה", מעיין 'בית המקדש' שעליו נאמר "זה שער השמיים". ושם מצאנו בפעם הראשונה (להדיה) בתורה מציאות של חורבן 'בית'. (מגדל)

מקום בניין המגדל היה בבבל, ששם "בלל ה' את שפתם ומשם הפיצם על פני כל הארץ". כלומר המציאות של דור ההפלה הוא 'בית' בבבל.

וביתר חידוד, מגדל בבל הוא הקליפה, ה'לעומת זה' של מציאות בית המקדש.

קבלה

און

חכמה

כתוב "אשר יצר את האדם בחכמה", ואמרו (סנהדרין לח ע"ב) אדה"ר, גופו מבבל וראשו מא"י, ואבריו משאר ארצות. והבן שיש כח קיבוץ אבריו ע"י גופו, מבבל, לשון כלול. ויש כח קיבוץ אבריו מכח ראשו, מא"י, אורא מחכים. וז"ש (שם) שעה שלישית, נמתחו אבריו. כח קו אמצע המחברם בחינת גופו. רביעית נזרקה בו נשמה, כח השכל המצרף.

הוד

אח"פ, הארת פנים והם הפונים לזולתו. וכת"ב (יחזקאל, כא, כא) אנה פניך מועדות. ופירש במצודות דוד שם, ומזמנות לילך. ועיין רד"ק שם וז"ל, או לצד ימין שהוא ירושלים, או לצד שמאל שהוא בבל, עכ"ל. והשורש באזנים שנמצאים בצדדים.

גבורה

כתיב (ירמ' כה, טו) קח את כוס היין החמר הזאת מידי והשקית אתו את כל הגוים וגו', ושתו והתגעשו והתהללו מפני החרב. והוא כוס גבורה דקלקול. והיפוכו כוס גימ' אלקים (זוה"ק פנחס רמד ע"ב), דין של קדושה. ועוד כתיב (שם נא, ז) כוס זהב. זהב, גבורה. ומצד כך כוס מלשון כסם, חתך. בבל נקראת כוס זהב (עיין ירמ' נא, ז).

וגבי פרה אדומה אמרו (ע"ז כד ע"א) כוס של אדום מעבירין לפניה בשעה שעולה זכר.

(מתוך בלבכיפדיה קבלה - 'אבר')

נצח, מעלה, שמים. הוד, מטה, ארץ. ועיין מהרש"א (סנהדרין, כד, ע"א) וז"ל, ענין החנופה וגסות שירדו לבבל (כמ"ש בזכריה, ה, י) אנה המה מוליכות את האיפה. ואמרו בקידושין, עט, ע"ב, שהוא חנופה וגסות הרוח), על ידי שאין תורתם עולה יפה, ולפי שאלו הב' מדות הם הפכים וכו', כי מדת החנופה לא תבא בשמים שאין לה מקום שם, ומדת הגאווה לא תבוא בארץ שאין לה מקום בארץ, וע"כ אמרו אנה מוליכות את האיפה שאפשר שיתחברו במקום אחד, וכו', שיתחברו ב' מדות אלו בת"ח שבבבל, דבהלכה מחבלין זה את זה, ובמילי דעלמא ובתוכחה מחניפין לע"ה, עיי"ש. וזהו שנער, מקום שפל, בחינת הוד.

(מתוך בלבכיפדיה קבלה - 'אין')

עיגולים

עיגול - עגל. ואמרו (ב"ר, לך לך, מד, טו) קח לי עגלה משולשת, זו בבל שהעמידה שלושה מלכים, נבוכדנצר, אויל מרודך, בלשאצר.

(מתוך בלבכיפדיה קבלה - 'אויל')

תורת בבל

עבודה

תלמוד בבלי נמשלה לחושך ולכן עיקר הזכירה היא ההשכלה

בא בתוס' בקידושין (דף ל' א') בשם ר"ת, ועולה א"כ שעיקר מדרגת הבל מתגלה בתורת בבל וה'זה לעומת זה' של הדבר זהו העבודה זרה שנקראת בל.

חידוד הדברים - כנגד כללות כל התורה שבעל פה הנקראת תלמוד עומדת הנוקבא דסט"א שהיא בבחינת לילי-ת', שהם אותה גימטריא. ובפרטות יותר, עיקר מקום גילוי התורה הוא בתלמוד בבלי וה'לעומת זה' של הדבר בפרטות הוא בעובדה זרה של 'בל'.

ומכח שעיקר גילוי התורה הוא בתלמוד בבלי, לכן כשיש מחלוקת בין תלמוד בבלי לתלמוד ירושלמי אנחנו פוסקים לעיקר ההלכה כמו התלמוד בבלי, כיון שכאן - במדרגת עולם הזה - עיקר מדרגת התורה מתגלה בבבל, והיינו משום שבעולם דידן התורה היא בבחינת עמל ויגיעה כדרשת חז"ל "במחשכים הושי בני כמתי עולם - זו תלמודה של בבל". ונצרך עמל לסלק החשבה זו. וכמו כן דורשים חז"ל במפורש שתורתה של בבל היא בבחינת "מקל חובלין" ולהיפך, תלמודה של ארץ ישראל הוא בבחינת "מקל נועם".

ועולה א"כ שעיקר התורה של עלמא דידן שהיא במדרגת בבל, זוהי תורה במדרגה של בל.

ובהרחבה יותר - עיקר מדרגת התורה מצד השורש שלה, זוהי התורה המתגלה בהר המור ריה כפי שנאמר בקרא "כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים" וכלשון חז"ל שנקרא שמו 'הר המוריה' משום שמשם יוצאת הוראה לעו'לם, אבל ההתפשטות של גילוי זה, היא בעיקר

מקובל מדורי דורות, שכאשר לומדים משניות יש לזכור את האותיות ואת התיבות. לכן נהגו ללמוד משניות בעל פה. לעומת זאת התלמוד הבבלי, המנהג המקובל מרבתינו, (בשם הגר"א), לא לזכור דייקא את כל הנאמר מילה במילה אלא לזכור את מהלך הדברים שבכל סוגיא.

מצד התפיסה החיצונית הגדרת הדבר היא: "במחשכים הושיבני כמתי עולם" זו תלמודה של בבל. לעומת המשניות שהם בבחינת נשמה - משנה - ולכן צריך לראות את ה'אותיות מח' כימות'. משא"כ תלמודו של בבל שבבחינת "במחשכים הושיבני" לכן אני זוכר את ההשכ' לה, משום שאין אור, אלא הנני נמצא בחושך. ובחושך אין את היכולת 'לראות' ומשום כך אני רק זוכר את ההשכלה.

(מתוך דע את מחשבותיך 005)

מספר שיעור בקול הלשון # 1128257

ה'תלמוד בבלי' שורשו ב'בל' - עיקר התורה בעוה"ז הניקנית בעמל ויגיעה

עיקר שורש התורה שבעל פה שבמדרגת בל היא התורה המתגלה בבבל ששורשה באותיות בל. ומצד כך גם העבודה זרה של בבל היתה נקראת בל, אלא שבתיקון זה הופך להיות בבל שזה מה שמתגלה בתורת בבל שהיא בלולה מן הכלא כמו שמבואר בגמ' בסנהדרין ומו'

* להיפך מצד הקלקול של "בלל ה' את שפתם".

² ונתבארו הדברים לקמן בשורש בלה.

ריבוי של דברי תורה: מכח התחככות (תלמוד בבלי) לעומת כח נועם (תלמוד ירושלמי)

גם העוסק בתורה כל ימיו, אם הוא אינו יודע להתענג מהפשיטות הפנימית ולנתב את התענוג מההתחככות החיצונית לדברי תורה - אור התורה הפנימי הולך ונחסם אצלו, הולך ונעלם.

אור התורה הוא אור פנימי. התורה יוצאת לחוץ, אבל נובעת ממקום של פנים. לא ייתכן שיהיה לאדם אור של תורה ממציאות חיצונית בלבד. חז"ל אמרו (סנהדרין כד, א) שתורת ארץ ישראל נקראת 'מקל נועם', ותורת בבל נקראת 'מקל חובלים'. ריבוי של תורה היה יותר בבבל, כפי שנאמר: 'יותר ממה שהעמידה בבניינה, העמידה בחורבנה' (ש"ש רבה ד). אבל מקור התורה מאין נובע - "כי מציון תצא תורה ודבר ה' [דייקא] מירושלים".

הריבוי של דברי תורה בבבל מגיע מכח ההתחככות. אבל המקור - ממקום של נועם, של פשיטות. ובדקות, כאשר מתחברים לנועם השלם זה כמעין נובע, שם יש סוג אחר של ריבוי, ריבוי של אור, שהוא ריבוי גדול הרבה יותר מהריבוי שבתלמודה של בבל, שעליה נאמר "במחשכים הושיבני כמתי עולם", שביחס לתורת ארץ ישראל - תורת בבל נקראת חושך.

(מתוך שיעור בלבבי 008 שער הנון דקדושה)

מספר שיעור בקול הלשון #397535

בבבל, ולכן אומרים חז"ל "יותר ממה שהעמידה תלמידי חכמים בבניינה, העמידה בחורבנה" ומקום הגלות הראשונה בזמן החורבן היתה גלות בבל שהיא שורש הגלויות שלשם גלתה כנסת ישראל מארץ ישראל, ושם התגלה עיקר מדרגת הדברי תורה.

(מתוך שיעור בלבבי פדיה עבודת השם 'כל - פורים')

מספר שיעור בקול הלשון #3745788

רוב זמנה של כנס"י היה בגלות ולכן עיקר גילוי התלמוד הוא תלמוד בבל

קומת הכנסת ישראל ברוב זמנה איננה נמצאת בא"י אלא בגלות, ולכן עיקר התורה המתגלה היא תורה שבאה מתוך עמל ויגיעה שזוהי מדת רגת 'מקל חובלין' ולא מדרגת 'מקל נועם', - ואשר על כן, עיקר גילוי התורה שמתגלה בעלמא דידן הוא במקום הגלות כפי מה שהתבאר מדברי חז"ל "יותר ממה שהעמידה בבניינה, העמידה בחורבנה". וזה מה שמתגלה כאשר התורה משתלשלת ויורדת למדרגת בבל. (שם)

במגילת אסתר גנוז שורש התלמוד בבלי

עיקר מדרגת תלמודה של בבל נמצא במגילת אסתר. שבמגילת אסתר טמון עומק התושבע"פ ובה גנוז השורש של התורה שבעל פה שעתידה להתגלות בבבל - ה'תלמוד בבלי'.

(שם)

צורת לימוד תורת בבל מולידה התנגדות וחיבוך

בערך הכולל קטנות המוחין היא בבל.

(מתוך פסח 076 'ארבע לשונות גאולה - והבאתי').

מספר שיעור בקול הלשון # 35043876

מדרגת תלמוד ירושלמי ומדרגת תלמוד בבלי מדרגת תורת בבל 'חושך', כדרשת הגמרא על הפסוק "במחשכים הושיבני כמתי עולם" זה תלמודה של בבל. לעומת כך תורת ארץ ישראל ה"תלמוד ירושלמי" נקרא תורה של אור.

דרך האדם להדליק נר כאשר הוא נצמא בחושך, "שירגא בטיהרא מאי אהני ליה", ולפי זה, תורת בבל שנמשלה ל'חושך' היא במדרגה של "נר מצוה". ומדרגת תורת ארץ ישראל שעליה נאמר "אורא דארץ ישראל מחכים" שאור אותיות אור - י', שהאור בבחינה י' - עשרה, ההארה השלימה, היא בדרגה של 'תורה אור'.

ובפנים אחרות, על תלמודה של בבל, "הויות דאביי ורבא" נאמר "הן הן גופי תורה". כלומר תורת בבל גדרה - 'גופים'. וכלשון הש"ס בכמה מקומות, "גופים חלוקים", בגופים הם חלוקים מהדדי.

לעומת תלמודה של ארץ ישראל נאמר "אורא דארץ ישראל מחכים", היא לא במדרגת גוף אלא במדרגה של ראש, גולגולת ומוחין.

(מתוך שיעור בלביפדיה עבודה השם - 'אורב').

מספר שיעור בקול הלשון # 31091534

יכול להמצא קושי של אהבת ישראל אצל בני תורה כאשר הם עוסקים בתורה בחבורה אחת, אפילו שהלימוד בחבורה אחת מצרפם, אבל צורת הלימוד הופך להיות בצורה של התנגדות, שבתחלה נעשים אויבים זה לזה, כמ"ש בקידושין.

מבואר בחז"ל ההבדל בין תורת בני בבל לבין תורת בני א"י, תורת בבל היא בבחינת 'מקל חובלים' שחובלים זה את זה בהלכה. לעומת תורת ארץ ישראל היא בבחינת 'מקל נועם' שנעימים זה לזה בהלכה.

התגלות העיקרית עכשיו בעולם הזה, זה מדגת - תורת בבל.

וראיה לכך הוא הכלל הידוע, כשיש מחלוקת בין בבלי לירושלמי אנו פוסקים על דרך כלל כהבבלי.

(יש מקומות שהרמב"ם פסק כירושלמי ולא כבבלי. ואכמ"ל)

ולכן עיקר צורת הלימוד המתגלה היא 'מקל חובלים' ולא 'מקל נועם'. ואפילו שת"ח שבבל קמים זה לזה (כמבואר בפרק שני של בב"מ), אעפ"כ מתגלה המציאות של פירוד.

וכן רואים את ההשתלשלות הגמורה, בתלמידי ר"ע שלא נהגו כבוד זה בזה ומתו מפסח עד עצרת [ופשוט שאין לנו השגה בתלמידי ר'ע].

התגלות הדבר הוא התגלות של התורה שלא משתלשלת ומתגלה באופן של חיבור.

(מתוך דע את עמך 007).

מספר שיעור בקול הלשון # 30159158

שורש העשירות מתגלה בתלמוד בבלי שהוא כלול מהכל

פרוזבול הוא נוטריקון פרוס בולי ובוטי (גיטין
ל"ו ב.).

ובהמשך (שם) 'בולי' אלו הם העשירים דכתיב
"ושברתי את גאון עוזם" ותני רב יוסף אלו
בולאות שביהודה, דהיינו העשירים.

וטעם הדבר שעשיר נקרא כן הוא משום שהוא
כלול מן הכל, שמילה 'כול' הוא מלשון כלול.

שורשו בעשירות של דברי תורה שמתגלה
בתלמוד בבלי שכלול מהכל, והתפשטותו,
בעשירי בכל.

(מתוך שיעור בלבכיפדיה עבודת השם - 'כול'. מספר שיעור בקול

הלשון # 35940856)

בתלמודה של כל מתגלה 'יתרון האור מן החושך'

על תלמודה של כל נאמר "במחשכים
הושיבני כמתי עולם - זו תלמודה של כל",
וכן נאמר עליה "יותר ממה שהעמידה בבניינה
העמידה בחורבנה". כלומר מתגלה ב'העמידה
בחורבנה' ה'יתרון האור מן החושך', זוהי
מדרגת תורתה של כל.

(מתוך שיעור בלבכיפדיה עבודת השם - 'ארכ').

מספר שיעור בקול הלשון # 33375104

מחשבה

בקומת העולם בכל היא בחינת 'גוף'. כלומר,
בכל מייצגת את העולם בבחינת ה'פועל'.

תלמוד בבלי נקרא בבלי מלשון כלול, כי הוא
כולל בתוכו את כל חלקי התורה (אלא שהם 'מבול'
בלים' בו, בבחינת 'גלות'). ומכל מקום תורת כל, היא
עיקר קומתה של התורה, ולכן נקראת 'גוף'
ולא 'נשמה'.

בבבל, מצד הקלקול, מופיע 'בלכול'. כפי
שהתגלה במבול, שמתיו ננערו לבבל, ולכן
היא נקראת ארץ 'שנער'. וכן התגלה בדור
ההפלה, ש"שם כלל ה' את שפתם ומשם
הפיצם על פני כל הארץ".

בחינת ה'בלכול' שבבבל היא בחינת ה'גלות'.
ואכן, בארץ כלל התחיל הגלות הראשונה,
ש'כוללת' את שאר הגלויות.

בחינה זו של כל שהוא שורש לשאר גלויות

מהות המבול - כלכול אותיות התורה

כידוע שמשה רבינו בא לתקן את דורו של נח
כמש"כ "מן המים משיתהו" - מימי המבול,
נעשה משם וניצול על מנת לשוב ולתקנם.

כלומר במקום שהתורה תינתן ל'דור המבול'
נעשה 'מבול', ומהות המבול בתורה עצמה,
שנעשה עירוב האותיות ובלבולם, בחינת כל
מלשון כלכול.

(מתוך רל"א שערים צירוף ב - מ)

בכל דקלקול - כלכול

אמר רב אושעיא משמיה דרב: אדה"ר - גופו
מבבל (סנהדרין לח)

שפתם", שמה השפות התבלבלו והתערבו. אילו היה שפה אחת ולשון אחדים, היא הייתה לשון הקודש. אמנם ברגע שנבלל שפתם,

"שורש" הבלבול נקרא לשון ארמית.

דורשת הגמרא על הפסוק "במחשכים הושיבני כמתי עולם" - זו תלמודה של בבל. תלמוד בבל נקראת 'חושך', כי יסודה של תלמוד בבלי הוא לשון ארמית לשון של ערוב ובלבול.

(מתוך פסח 014 'לשון ארמי')

מספר שיעור בקול הלשון # 1131983

מרומזת בפסוק: "משם הפיצם ה' על פני כל הארץ", המורה על בחינת הפיזור. בחינה זו נקראת 'איברים' (ולא 'גוף'), ועליה אמרו בגמ' "ואבריו משאר ארצות".

(מתוך שיעור בלביפדיה מחשבה - 'אבר')

מספר שיעור בקול הלשון # 1132719

תלמוד בלבבי נמשל ל'חושך' משום שעיקר לשונו ארמית

עיקר שפת התלמוד היא ארמית. שורש הדבר נובע מחמת הקלקול, שבבבל "בלל ה' את

קבלה

תורת בבל בסוד רחל

רחל מתחילה מחזה דז"א וכזה מתגלה שהלב הוא הראשית. והיינו שמתגלה שהכתר שלה נמצא בלב, כי כתר דרחל נמצא בחזה דז"א. ובמהלך הזה ראשית הכל הוא הלב, והוא מה שנמצא בדברי רבותינו שהראשית הוא הלב, ותורת בבל היא בסוד רחל, בבל - לב.

(מתוך עץ חיים בעיני 038 'עיגולים ויושר ענף ד')

מספר שיעור בקול הלשון # 1129718

רשימת שיעורים הקשורים לערך בבל

◆ שו"ע חושן משפט (109) הל' נזקי ממון [ס' שפט] בעניין דין בא"י ובבל, ובזמן הזה

מספר שיעור בקול הלשון # 1131467

◆ משלי (157) פרק ב' פסוק ב'. (מוזכר בשיעור מעט בעניין 'בבל')

מספר שיעור בקול הלשון # 1128712

פורסם לראשונה בפרשת קורח תשפ"ד

קונטרס

אאלפך

חבמה

בלבני משכן אבנה

אוצר האותיות

ערך בא

תורת שעשועים

לא מונה כלל

פורסם לראשונה בפרשת חוקת תשפ"ד

קונטרס

אאלפך

חבמה

בלבני משכן אבנה

אוצר האותיות

ערך באר

תורת שעשועים

לא מונה כלל

פורסם לראשונה בפרשת בלק תשפ"ד

קונטרס

אאלפך

חבמה

בלבני משכן אבנה

אוצר האותיות

ערך באש

תורת שעשועים

לא מונה כלל

